egzemplarz bezpłatny

PORADNIK

DLA ROLNIKA

Obraz licencjonowany przez Depositphotos.com/Drukarnia Chroma

Szacowanie szkód łowieckich w uprawach rolnych

Stan prawny na dzień 1.10.2019 roku

ŚLĄSKA IZBA ROLNICZA

Śląskie.

Obraz licencjonowany przez DepositPhotos.com

Od 20 lat gwałtownie rośnie populacja zwierząt dzikich, co ma swoją przyczynę głównie w długookresowych anomaliach pogodowych. Baza żywieniowa tej rosnącej populacji to głównie grunty rolne, ponieważ naturalne siedliska leśne są przeciążone. Spowodowało to duże nasilenie szkód w uprawach i zasiewach. Równolegle w tym okresie nastąpiła gwałtowna zmiana relacji ekonomicznych w rolnictwie, przez co wymiar gospodarczy szkód na polach jest nieporównanie większy niż wcześniej. Coraz więcej gospodarstw rolnych uznaje szkody wyrządzane przez dzikie zwierzęta jako ważny czynnik ograniczający swobodę podejmowania decyzji i wpływający na wielkość i opłacalność produkcji. W niektórych przypadkach szkód, zwłaszcza w gospodarstwach hodowlanych, z dużą ilością użytków zielonych, w razie masowych szkód wyrządzonych przez dziki, można mówić nawet o zagrożeniu bytu ekonomicznego gospodarstwa.

Potocznie posługujemy się pojęciem „szkody łowieckie", co nie oddaje całej istoty problemu. Zwierząt łownych mamy kilkadziesiąt gatunków, jednak tylko 5 z nich (łoś, sarna, jeleń, daniel i dzik) wyrządza „szkody łowieckie", za które odpowiadają dzierżawcy lub zarządcy obwodów łowieckich lub Skarb Państwa na terenach wyłączonych z obwodów łowieckich, na podstawie Prawa Łowieckiego. Następne 5 gatunków zwierząt prawem chronionych (wilk, żubr, ryś, bóbr, niedźwiedź) wyrządza szkody, za które odpowiada Skarb Państwa, na podstawie Prawa Ochrony Przyrody. Za szkody wyrządzone rolnikom przez pozostałe gatunki zwierząt, np. wrony, gawrony, gęsi, łabędzie, kormorany, faktycznie nie odpowiada nikt. W dużym uproszczeniu cały problem szkód można sprowadzić do odpowiedzi na pytanie: czy w obowiązującym systemie prawnym są respektowane konstytucyjne prawa właściciela (posiadacza) nieruchomości do godziwego odszkodowania za wyrządzone szkody? Odpowiedź brzmi – nie, co potwierdził kilkakrotnie TK. Zmiany są konieczne, nie tylko w ustawie Prawo Łowieckie, ale w całym systemie prawa związanego z gospodarowaniem zasobami przyrody. Jednak kluczem do zmian systemowych jest (będzie) wskazanie na nowo odpowiedzialnego (lub kilku odpowiedzialnych) za szkody wyrządzone przez dzikie zwierzęta, przy założeniu, że utrzymana zostanie doktryna własności wszystkich dzikich zwierząt w rękach Skarbu Państwa.

Obecna ułomna konstrukcja prawna bazuje na bardzo ograniczonej odpowiedzialności kół łowieckich i wojewody (czyli Skarbu Państwa). Gdyby ten model odpowiedzialności był wydolny finansowo, czyli – inaczej mówiąc – poszkodowani rolnicy otrzymywaliby satysfakcjonujące odszkodowania na podstawie obowiązującego prawa, zapewne nie trzeba byłoby dziś na ten temat pisać. Jednak rzeczywistość jest inna. Koła Łowieckie w wielu miejscach kraju nie będą w stanie płacić odszkodowań za coraz droższe płody rolne w sytuacji lawinowo rosnącej populacji dzikich zwierząt.

Szkody łowieckie od dziesiątków lat stanowią dla wielu rolników źródło realnych strat ekonomicznych. Urynkowienie naszej gospodarki po roku 1990 ominęło ten problem – jak było, tak jest – rolnik ciągle pozostaje słabszą stroną w konflikcie z myśliwymi i leśnikami, a także z obrońcami przyrody. Sprawa jest praktycznie otwarta od ostatniej wojny i jest ściśle związana z lansowaną w tym okresie doktryną własności. W istocie, źródłem tego jest przyjęcie założenia, że zwierzęta łowne są własnością Skarbu Państwa, a właścicielowi gruntu odjęto tzw. prawa polowania. Mamy zatem następującą konstrukcję prawną umocowaną zapisami Kodeksu Cywilnego, Prawa Łowieckiego oraz Prawa Ochrony Przyrody:

- właściciel nieruchomości realizuje prawo własności do gruntu i jego części składowych (rośliny, budynki, budowle) oraz względem praw rzeczowych związanych z tym gruntem;
- zwierzęta łowne w stanie wolnym nie są częścią składową nieruchomości, a więc właściciel takiej nieruchomości nie ma do niej żadnych praw;
- prawo własności wobec zwierząt łownych wykonuje w imieniu Skarbu Państwa Minister Środowiska, poprzez wojewodów;
- gospodarka łowiecka jest realizowana w tzw. obwodach, które są administracyjnie wyznaczonym obszarem „wirtualnym" na gruntach bez poszanowania granic i prawa własności i praktycznie bez wpływu właścicieli gruntów;
- prawo do eksploatacji łowieckiej obwodu ma wyłącznie Koło Polskiego Związku Łowieckiego na zasadzie umowy dzierżawy z odpowiednim organem administracji rządowej, a czynsz jest dochodem własnym gmin oraz nadleśnictw; obwody niedzierżawione znajdują się w gestii nadleśnictw;
- określono zamkniętą listę gatunków zwierząt, za które odpowiada dzierżawca obwodu łowieckiego (dziki, daniele, jelenie, sarny, łosie – wg Prawa Łowieckiego) oraz Skarb Państwa (wilki, żubry, rysie, bobry, niedźwiedzie – wg Prawa Ochrony Przyrody).

Tak więc właściciel (dzierżawca, zarządca) nieruchomości ma z tytułu obowiązujących przepisów łowieckich znacznie ograniczone prawo własności.

Zasada naprawienia szkody

Narastające konflikty pomiędzy rolnikami a myśliwymi dotyczą prawie wyłącznie sposobu określania wysokości odszkodowania za szkody oraz wysokości tego

odszkodowania. Formalnie cała sprawa szkód łowieckich jest rozwiązana – oczywiście zgodnie z oczekiwaniami myśliwych, którzy wypłacają odszkodowania ze składek członkowskich na podstawie własnych szacunków. Nie zmieniły tej zasady liczne zmiany PŁ w latach 2016-2018. Wysokość odszkodowań za szkody wyrządzone przez zwierzynę łowną zależy od faktycznie poniesionej straty, przy czym od tak wyliczonej szkody odejmuje się koszty, których rolnik nie poniósł. W praktyce regulują to nowe przepisy rozporządzenia wykonawczego - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 kwietnia 2019 r. w sprawie szczegółowych warunków szacowania szkód w uprawach i płodach rolnych (Dz. U. z 2019, poz. 776), które obowiązuje od 27 kwietnia 2019 roku.

Możliwości prawne rolnika

Procedura szacowania szkód łowieckich ma od 2016 roku charakter ugodowo-administracyjny, **jest uruchamiana wyłącznie na wniosek poszkodowanego rolnika** i to samo przez się określa konieczność przyjęcia aktywnej postawy rolnika wobec drugiej strony. Należy z całym naciskiem podkreślić, że przy znanej ułomności naszego prawa łowieckiego oraz jego niezgodności z konstytucyjnym prawem ochrony własności, szanse na uzyskanie godziwego odszkodowania zależą od umiejętności i konsekwencji rolnika w egzekwowaniu obowiązującego prawa. Przy tak dużym marginesie znaczenia takich pojęć jak plon i cena, mamy do czynienia z otwartą grą interesów, w której wygrywa silniejszy (czytaj: lepiej poinformowany!). Zgodnie z aktualnym brzmieniem PŁ, powinna być zachowana następująca kolejność postępowania, biorąc pod uwagę poszkodowanego rolnika: najpierw występujemy o naprawę szkody w trybie ugodowym, na podstawie Prawa Łowieckiego, w drugiej kolejności wykorzystujemy procedurę odwoławczą o charakterze administracyjnym (odwołanie do właściwego Nadleśniczego), a dopiero w sytuacji uzyskania decyzji administracyjnej od Nadleśniczego (niezależnie od kierunku rozstrzygnięcia) można uruchomić drogę sądową. Taka sekwencja postępowania niesie ważną przesłankę co do staranności postępowania – w sądzie będą brane pod uwagę dowody i dokumenty z postępowania o odszkodowanie, a więc już na etapie zgłoszenia szkody rolnik przewidujący niesatysfakcjonujące odszkodowanie lub jego odmowę, powinien postępować tak, jakby sprawa miała trafić na końcu do sądu.

Szkody, za które nikt nie odpowiada

Oprócz szkód wyrządzonych przez gatunki wymienione w Prawie Łowieckim oraz Prawie Ochrony Przyrody, rolnicy spotykają się z bardzo dotkliwymi szkodami wyrządzonymi np. przez zające na polach i w sadach lub wydry i kormorany w stawach. W pierwszym przypadku rolnik w ogóle nie jest chroniony, bo takie zwierzęta jak zając nie są prawnie chronione przez cały rok, a więc Skarb Państwa za nie nie odpowiada. Problem jest o wiele bardziej skomplikowany przy zwierzętach chronionych prawnie przez cały rok, a nie wymienionych w innych przepisach, np. wydry, żurawie, kormorany, kruki, łabędzie, itp. Sytuacja taka powoduje pozbawienie części obywateli prawa do uzyskania jakiegokolwiek odszkodowania z tytułu poniesionych szkód. Wprawdzie zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego brak w ustawie o ochronie przyrody przepisu dotyczącego odpowiedzialności Skarbu Państwa przez niektóre zwierzęta objęte ochroną gatunkową nie wyłącza odpowiedzialności Skarbu Państwa na zasadach ogólnych, jednak w praktyce uzyskanie jakiegokolwiek odszkodowania jest mało realne. Najczęstszą przyczyną przegrania sprawy w sądzie o odszkodowanie jest brak właściwego udokumentowania szkody.

PODSTAWY PRAWNE DOTYCZĄCE SZACOWANIA SZKÓD ŁOWIECKICH

USTAWA z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie
tekst jednolity Dz.U. 2018 poz. 2033 (wyciąg)

Rozdział 3
Szkody łowieckie

Art. 11. ... 3. Dzierżawcy i zarządcy obwodów łowieckich, wójtowie (burmistrzowie, prezydenci miast) i nadleśniczowie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe współdziałają ze sobą oraz z właścicielami, posiadaczami i zarządcami gruntów w sprawach związanych ze zwalczaniem chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi zwalczania na podstawie przepisów ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, oraz z zagospodarowaniem obwodów łowieckich, w szczególności w zakresie ochrony i hodowli zwierzyny.

Art. 12. Dzierżawcy i zarządcy obwodów łowieckich mogą, po uzyskaniu zgody właściciela, posiadacza lub zarządcy gruntu, wyznaczać i oznakowywać zakazem wstępu obszary stanowiące ostoje zwierzyny oraz wznosić urządzenia związane z prowadzeniem gospodarki łowieckiej.

Art. 13. Dzierżawcy i zarządcy obwodów łowieckich mogą dokarmiać zwierzynę, po uzgodnieniu miejsca wykładania karmy z właścicielem, posiadaczem lub zarządcą gruntu, jeżeli działanie to nie stwarza zagrożenia epizootycznego.

Art. 14. Dzierżawcy i zarządcy obwodów łowieckich oraz właściciele, posiadacze i zarządcy gruntów są obowiązani zawiadomić właściwy organ Państwowej Inspekcji Weterynaryjnej[1)] lub urząd gminy albo najbliższy zakład leczniczy dla zwierząt o dostrzeżonych objawach chorób zwierząt żyjących wolno.

…

Rozdział 9
Szkody łowieckie

Art. 46. 1. Dzierżawca lub zarządca obwodu łowieckiego jest obowiązany do wynagradzania szkód wyrządzonych:
   1) w uprawach i płodach rolnych przez dziki, łosie, jelenie, daniele i sarny;
   2) przy wykonywaniu polowania.

2. Szacowania szkód, o których mowa w ust. 1, a także ustalania wysokości odszkodowania dokonuje zespół składający się z:
   1) przedstawiciela wojewódzkiego ośrodka doradztwa rolniczego;
   2) przedstawiciela dzierżawcy albo zarządcy obwodu łowieckiego;
   3) właściciela albo posiadacza gruntów rolnych, na terenie których wystąpiła szkoda.
3. Wniosek o szacowanie szkód, o których mowa w ust. 1, w tym ustalenie wysokości odszkodowania, właściciel albo posiadacz gruntów rolnych składa do dzierżawcy albo zarządcy obwodu łowieckiego.
4. Wniosek, o którym mowa w ust. 3, zawiera w szczególności:
   1) imię i nazwisko albo nazwę, adres miejsca zamieszkania albo adres i siedzibę oraz numer telefonu właściciela albo posiadacza gruntów rolnych;
   2) wskazanie miejsca wystąpienia szkody;
   3) wskazanie rodzaju uszkodzonej uprawy lub płodu rolnego.
5. Wniosek, o którym mowa w ust. 3, składa się w terminie umożliwiającym dokonanie szacowania szkód, o których mowa w ust. 1.
6. Szacowanie szkody składa się z:
   1) oględzin;
   2) szacowania ostatecznego.
7. W przypadku szkód wyrządzonych w płodach rolnych, szkód wyrządzonych przez dziki na łąkach i pastwiskach oraz szkód w uprawach, jeżeli szkoda powstała i została zgłoszona bezpośrednio przed sprzętem lub w jego trakcie, dokonuje się wyłącznie szacowania ostatecznego.
8. Niestawiennictwo właściciela albo posiadacza gruntów rolnych lub przedstawiciela wojewódzkiego ośrodka doradztwa rolniczego nie wstrzymuje dokonania szacowania szkód, o których mowa w ust. 1.

Art. 46a. 1. Podczas oględzin ustala się:
   1) gatunek zwierzyny, która wyrządziła szkodę;
   2) rodzaj, stan i jakość uprawy;

PODSTAWY PRAWNE DOTYCZĄCE SZACOWANIA SZKÓD ŁOWIECKICH

3) obszar całej uprawy;
4) szacunkowy obszar uprawy, która została uszkodzona;
5) szacunkowy procent zniszczenia uprawy na uszkodzonym obszarze.

2. Oględzin dokonuje się niezwłocznie, nie później niż w terminie 7 dni od dnia otrzymania wniosku, o którym mowa w art. 46 ust. 3.
3. O terminie dokonania oględzin, o którym mowa w ust. 2, dzierżawca albo zarządca obwodu łowieckiego zawiadamia właściciela albo posiadacza gruntów rolnych oraz wojewódzki ośrodek doradztwa rolniczego właściwy ze względu na miejsce wystąpienia szkody, nie później niż przed upływem 3 dni od dnia otrzymania wniosku, o którym mowa w art. 46 ust. 3.
4. Niezwłocznie po zakończeniu oględzin dzierżawca albo zarządca obwodu łowieckiego sporządza protokół, który zawiera w szczególności następujące dane i informacje:
   1) imiona i nazwiska osób biorących udział w oględzinach;
   2) datę sporządzenia protokołu oraz datę dokonania oględzin;
   3) dane podlegające ustaleniu podczas oględzin, o których mowa w ust. 1;
   4) szkic sytuacyjny uszkodzonej uprawy;
   5) czytelne podpisy osób biorących udział w oględzinach.
5. Członkowie zespołu, o którym mowa w art. 46 ust. 2, mają prawo wnieść zastrzeżenia do protokołu wraz z uzasadnieniem. W protokole umieszcza się informację o braku zastrzeżeń albo o wniesionych zastrzeżeniach.
6. Protokół sporządza się w trzech jednobrzmiących egzemplarzach po jednym dla każdego członka zespołu, o którym mowa w art. 46 ust. 2.

Art. 46b. (uchylony)

Art. 46c. 1. Podczas szacowania ostatecznego ustala się:
   1) gatunek zwierzyny, która wyrządziła szkodę;
   2) rodzaj uprawy lub płodu rolnego;
   3) stan i jakość uprawy lub jakość płodu rolnego;
   4) obszar całej uprawy lub szacunkową masę zgromadzonego płodu rolnego;
   5) obszar uprawy, która została uszkodzona, lub szacunkową masę uszkodzonego płodu rolnego;
   6) procent zniszczenia uprawy na uszkodzonym obszarze;
   7) plon z 1 ha;
   8) wysokość odszkodowania.

2. Szacowania ostatecznego dokonuje się najpóźniej w dzień sprzętu, przed dokonaniem sprzętu uszkodzonej uprawy, a w przypadkach, o których mowa w art. 46 ust. 7, w terminie 7 dni od dnia otrzymania wniosku, o którym mowa w art. 46 ust. 3.
3. O terminie planowanego sprzętu uszkodzonej uprawy właściciel albo posiadacz gruntów rolnych jest obowiązany powiadomić dzierżawcę albo zarządcę obwodu łowieckiego, w formie pisemnej, w terminie 7 dni przed zamierzonym sprzętem.
4. O terminie dokonania szacowania ostatecznego szkody dzierżawca albo zarządca obwodu łowieckiego zawiadamia właściciela albo posiadacza gruntów rolnych oraz wojewódzki ośrodek doradztwa rolniczego właściwy ze względu na miejsce wystąpienia szkody, nie później niż przed upływem 3 dni od dnia otrzymania powiadomienia, o którym mowa w ust. 3, a w przypadkach, o których mowa w art. 46 ust. 7 – w terminie 3 dni od dnia otrzymania wniosku, o którym mowa w art. 46 ust. 3.
5. Niezwłocznie po zakończeniu szacowania ostatecznego dzierżawca albo zarządca obwodu łowieckiego sporządza protokół, który zawiera w szczególności następujące dane i informacje:
   1) imiona i nazwiska osób biorących udział w szacowaniu ostatecznym;
   2) datę sporządzenia protokołu oraz datę dokonania szacowania ostatecznego;
   3) dane podlegające ustaleniu podczas szacowania ostatecznego, o których mowa w ust. 1;
   4) szkic sytuacyjny uszkodzonej uprawy;
   5) czytelne podpisy osób biorących udział w szacowaniu ostatecznym.
6. Członkowie zespołu, o którym mowa w art. 46 ust. 2, mają prawo wnieść zastrzeżenia do protokołu wraz z uzasadnieniem. W protokole umieszcza się informację o braku zastrzeżeń albo o wniesionych zastrzeżeniach.
7. Protokół sporządza się w trzech jednobrzmiących egzemplarzach po jednym dla każdego członka zespołu, o którym mowa w art. 46 ust. 2.

PODSTAWY PRAWNE DOTYCZĄCE SZACOWANIA SZKÓD ŁOWIECKICH

8. Wypłaty odszkodowania dokonuje dzierżawca albo zarządca obwodu łowieckiego w terminie 30 dni od dnia sporządzenia protokołu z szacowania ostatecznego, od którego nie wniesiono odwołania.

Art. 46d. 1. Właścicielowi albo posiadaczowi gruntów rolnych, na terenie których wystąpiła szkoda, oraz dzierżawcy albo zarządcy obwodu łowieckiego przysługuje odwołanie do nadleśniczego Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe właściwego ze względu na miejsce wystąpienia szkody. Odwołanie wnosi się w terminie 7 dni od dnia podpisania protokołu, o którym mowa w art. 46a ust. 4 albo art. 46c ust. 5.

2. W celu rozpatrzenia odwołania nadleśniczy Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe dokonuje odpowiednio oględzin lub szacowania ostatecznego. Oględzin lub szacowania ostatecznego dokonuje nadleśniczy Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe właściwy ze względu na miejsce wystąpienia szkód lub jego przedstawiciel.
3. Oględzin lub szacowania ostatecznego, o których mowa w ust. 2, dokonuje się niezwłocznie, nie później niż w terminie 7 dni od dnia otrzymania odwołania, o którym mowa w ust. 1.
4. W oględzinach lub szacowaniu ostatecznym, o których mowa w ust. 2, mają prawo brać udział członkowie zespołu, o którym mowa w art. 46 ust. 2.
5. Na pisemny wniosek członka zespołu, o którym mowa w art. 46 ust. 2, w oględzinach lub szacowaniu ostatecznym, o których mowa w ust. 2, może również brać udział przedstawiciel właściwej ze względu na miejsce wystąpienia szkód izby rolniczej.
6. O terminie oględzin lub szacowania ostatecznego nadleśniczy Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe zawiadamia:
   1) członków zespołu, o którym mowa w art. 46 ust. 2,
   2) jeżeli został złożony wniosek, o którym mowa w ust. 5, przedstawiciela właściwej ze względu na miejsce wystąpienia szkód izby rolniczej – nie później jednak niż przed upływem 3 dni od dnia otrzymania odwołania.
7. Niestawiennictwo osób, o których mowa w ust. 6, nie wstrzymuje dokonania oględzin lub szacowania ostatecznego.
8. Po zakończeniu oględzin lub szacowania ostatecznego sporządza się protokół, który zawiera w szczególności dane określone w art. 46a ust. 4 lub art. 46c ust. 5 z wyłączeniem informacji o wysokości odszkodowania.
9. W przypadku gdy został złożony wniosek, o którym mowa w ust. 5, do protokołu załącza się opinię przedstawiciela właściwej ze względu na miejsce wystąpienia szkody izby rolniczej na temat oszacowania szkody.

Art. 46e. 1. Nadleśniczy Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe właściwy ze względu na miejsce wystąpienia szkód ustala wysokość odszkodowania, w drodze decyzji, biorąc w szczególności pod uwagę ustalenia zawarte w protokołach, o których mowa w art. 46a ust. 4, art. 46c ust. 5 i art. 46d ust. 8. Opinia przedstawiciela izby rolniczej, o której mowa w art. 46d ust. 9, nie jest wiążąca.

2. Decyzja, o której mowa w ust. 1, wydawana jest w terminie 14 dni od dnia otrzymania protokołów, o których mowa w ust. 1, i jest ostateczna.
3. Wypłata odszkodowania, o którym mowa w ust. 1, następuje ze środków dzierżawcy albo zarządcy obwodu łowieckiego, nie później niż w terminie 30 dni od dnia doręczenia decyzji, o której mowa w ust. 1.
4. Właściciel albo posiadacz gruntów rolnych, na których zostały wyrządzone szkody, o których mowa w art. 46 ust. 1, a także dzierżawca albo zarządca obwodu łowieckiego niezadowolony z decyzji, o której mowa w ust. 1, może, w terminie trzech miesięcy od dnia jej doręczenia, wnieść powództwo do sądu właściwego ze względu na miejsce wystąpienia szkody.

Art. 46f. W przypadku gdy obwód łowiecki, na terenie którego wystąpiła szkoda, o której mowa w art. 46 ust. 1, został wyłączony z wydzierżawiania i przekazany w zarząd nadleśnictwa Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe, właściwym w sprawie ustalenia wysokości odszkodowania zgodnie z art. 46d i art. 46e jest dyrektor regionalnej dyrekcji Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe właściwy ze względu na miejsce wystąpienia szkody.

Art. 46g. Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe organizuje szkolenia w zakresie szacowania szkód łowieckich dla:

1) przedstawicieli wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego;
2) przedstawicieli izb rolniczych, o których mowa w art. 46d ust. 5;
3) przedstawicieli dzierżawców i zarządców obwodów łowieckich.

Art. 47. 1. Właściciele lub posiadacze gruntów rolnych i leśnych powinni, zgodnie z potrzebami, współdziałać z dzierżawcami i zarządcami obwodów łowieckich w zabezpieczaniu gruntów przed szkodami, o których mowa

PODSTAWY PRAWNE DOTYCZĄCE SZACOWANIA SZKÓD ŁOWIECKICH

w art. 46.

2. (uchylony)

Art. 48. Odszkodowanie nie przysługuje:

1) osobom, którym przydzielono grunty stanowiące własność Skarbu Państwa jako deputaty rolne na gruntach leśnych;
2) posiadaczom uszkodzonych upraw lub płodów rolnych, którzy nie dokonali ich sprzętu w terminie 14 dni od dnia zakończenia okresu zbioru tego gatunku roślin w danym regionie, określonego przez sejmik województwa w drodze uchwały;
3) posiadaczom uszkodzonych upraw lub plonów rolnych, którzy nie wyrazili zgody na budowę przez dzierżawcę lub zarządcę obwodu łowieckiego urządzeń lub wykonywanie zabiegów zapobiegających szkodom; **(uchylony zgodnie z wyrokiem TK z 8 maja 2019 r.)**
4) za szkody nieprzekraczające wartości 100 kg żyta w przeliczeniu na 1 hektar uprawy;
5) za szkody powstałe w płodach złożonych w sterty, stogi i kopce, w bezpośrednim sąsiedztwie lasu;
6) za szkody w uprawach rolnych założonych z rażącym naruszeniem zasad agrotechnicznych;
7) za szkody, o których mowa w art. 46 ust. 1, powstałe na nieruchomościach, w odniesieniu do których właściciel albo użytkownik wieczysty złożył oświadczenie o zakazie wykonywania polowania, o którym mowa w art. 27b ust. 1 – do dnia następującego po dniu: a) w którym oświadczenie o zakazie wykonywania polowania zostało cofnięte albo b) w którym organ właściwy do wydzierżawienia obwodu łowieckiego albo minister właściwy do spraw środowiska lub dzierżawca albo zarządca obwodu łowieckiego dowiedział się o wygaśnięciu zakazu wykonywania polowania albo c) zawiadomienia o cofnięciu oświadczenia o zakazie wykonywania polowania organu właściwego do wydzierżawienia obwodu łowieckiego albo ministra właściwego do spraw środowiska.

Art. 49. 1. Minister właściwy do spraw środowiska, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw rolnictwa, określi, w drodze rozporządzenia:

1) sposób i terminy zgłaszania szkód, o których mowa w art. 46 ust. 1,
2) szczegółowy sposób dokonywania oględzin i szacowania ostatecznego szkód, o których mowa w art. 46 ust. 1,
3) szczegółowy sposób ustalania wysokości i wypłaty odszkodowania za szkody, o których mowa w art. 46 ust. 1,
4) wzory protokołów, o których mowa w art. 46a ust. 4, art. 46c ust. 5 i art. 46d ust. 8 – mając na względzie specyfikę poszczególnych upraw rolnych oraz konieczność uwzględnienia w szacowaniu szkody obszaru uszkodzonej uprawy, a także strat ilościowych i jakościowych powstałych w wyniku uszkodzenia lub zniszczenia uprawy lub płodów rolnych, oraz kierując się potrzebą zapewnienia jednolitego sposobu szacowania szkód na terenie całego kraju.

2. W rozporządzeniu, o którym mowa w ust. 1, może być określony szczegółowy tryb postępowania w sprawie oględzin i szacowania ostatecznego szkód, o których mowa w art. 46 ust. 1, oraz ustalenia wysokości odszkodowania za te szkody, w tym sposób powiadamiania o terminach dokonania oględzin i szacowania ostatecznego szkód, o których mowa w art. 46 ust. 1.

Art. 49a. 1. W zakresie nieuregulowanym w ustawie lub przepisach wydanych na jej podstawie, do postępowania prowadzonego przez nadleśniczego lub dyrektora regionalnej dyrekcji Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe w sprawie ustalenia wysokości odszkodowania stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego.

2. Poza przypadkami określonymi w ustawie z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego nadleśniczy Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe, dyrektor regionalnej dyrekcji Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe lub ich przedstawiciel podlega wyłączeniu od udziału w postępowaniu w sprawie ustalenia wysokości odszkodowania, jeżeli jest członkiem koła łowieckiego będącego dzierżawcą obwodu łowieckiego, którego dotyczy to postępowanie.
3. Do wyłączenia, o którym mowa w ust. 2, przepisy art. 24 § 3 i 4 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego stosuje się odpowiednio.

Art. 50. 1. Skarb Państwa odpowiada za szkody, o których mowa w art. 46 ust. 1, wyrządzone przez zwierzęta łowne objęte całoroczną ochroną.

1a. (uchylony)

PODSTAWY PRAWNE DOTYCZĄCE SZACOWANIA SZKÓD ŁOWIECKICH

1b. Skarb Państwa odpowiada za szkody wyrządzone przez zwierzęta łowne, o których mowa w art. 46 ust. 1 pkt 1, na obszarach niewchodzących w skład obwodów łowieckich.

2. Za szkody, o których mowa w ust. 1, wyrządzane na obszarach:
   1) obwodów łowieckich leśnych odszkodowania wypłaca Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe ze środków budżetu państwa;
   2) obwodów łowieckich polnych i obszarach niewchodzących w skład obwodów łowieckich odszkodowania wypłaca zarząd województwa ze środków budżetu państwa.
3. Za szkody, o których mowa w ust. 1b, odszkodowania wypłaca zarząd województwa ze środków budżetu państwa.
4. Oględzin i szacowania szkód, o których mowa w ust. 1 i 1b, dokonują przedstawiciele podmiotów właściwych do wypłaty odszkodowania.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 kwietnia 2019 r. w sprawie szczegółowych warunków szacowania szkód w uprawach i płodach rolnych

Na podstawie art. 49 ustawy z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie (Dz. U. z 2018 r. poz. 2033 oraz z 2019 r. poz. 125 i 730) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa:
   1) sposób i terminy zgłaszania szkód, o których mowa w art. 46 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie, zwanych dalej „szkodami łowieckimi";
   2) sposób powiadamiania o terminach dokonania oględzin i szacowania ostatecznego szkód łowieckich;
   3) szczegółowy sposób dokonywania oględzin i szacowania ostatecznego szkód łowieckich;
   4) szczegółowy sposób ustalania wysokości i wypłaty odszkodowania za szkody łowieckie;
   5) wzory protokołów, o których mowa w art. 46a ust. 4, art. 46c ust. 5 i art. 46d ust. 8 ustawy z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie.

§ 2. 1. Właściciel albo posiadacz gruntu rolnego, na którym powstała szkoda łowiecka, zwany dalej „poszkodowanym", zgłasza ją, składając w postaci papierowej albo elektronicznej wniosek o szacowanie szkód łowieckich:
   1) w terminie 3 dni od dnia jej stwierdzenia;
   2) w przypadku szkody wyrządzonej przez dziki na łąkach i pastwiskach:
      a) poza okresem wegetacyjnym – w terminie umożliwiającym szacowanie szkody przed doprowadzeniem uszkodzonego obszaru do stanu pierwotnego przed rozpoczęciem wegetacji,
      b) w okresie wegetacyjnym – w terminie 3 dni od dnia jej stwierdzenia.

2. Dzierżawca albo zarządca obwodu łowieckiego zawiadamia poszkodowanego oraz przedstawiciela wojewódzkiego ośrodka doradztwa rolniczego o terminie dokonania oględzin albo szacowania ostatecznego pisemnie, za pośrednictwem poczty elektronicznej lub przez krótkie wiadomości tekstowe (SMS).
3. Zarząd województwa albo Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe zawiadamia poszkodowanego o terminie dokonania oględzin albo szacowania ostatecznego pisemnie, za pośrednictwem poczty elektronicznej lub przez SMS.
4. W przypadku złożenia odwołania, o którym mowa w art. 46d ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie, o terminie dokonania oględzin albo szacowania ostatecznego nadleśniczy Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe albo dyrektor regionalnej dyrekcji Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe zawiadamia:
   1) poszkodowanego,
   2) przedstawiciela wojewódzkiego ośrodka doradztwa rolniczego,
   3) przedstawiciela dzierżawcy albo zarządcy obwodu łowieckiego,
   4) przedstawiciela izby rolniczej, jeżeli został złożony wniosek o jego udział w oględzinach lub szacowaniu ostatecznym – pisemnie, za pośrednictwem poczty elektronicznej lub przez SMS.

§ 3. 1. Gatunek zwierzyny, która wyrządziła szkodę łowiecką, ustala się na podstawie charakterystycznych śladów żerowania lub pozostawionych tropów, lub odchodów.

2. Rodzaj uprawy lub płodu rolnego ustala się przez weryfikację informacji zawartych we wniosku o szacowanie szkód łowieckich ze stanem faktycznym na gruncie.

PODSTAWY PRAWNE DOTYCZĄCE SZACOWANIA SZKÓD ŁOWIECKICH

3. Stan uprawy ustala się w 5-stopniowej skali, rosnąco od 1 do 5, gdzie 1 to stan bardzo zły, 2 to stan zły, 3 to stan średni, 4 to stan dobry, a 5 to stan bardzo dobry. Uzasadniając ocenę stanu uprawy, bierze się pod uwagę wykonanie zabiegów agrotechnicznych oraz anomalie rozwojowe spowodowane przez czynniki niezależne od poszkodowanego, w szczególności warunki atmosferyczne.
4. Jakość uprawy ustala się w 5-stopniowej skali, rosnąco od 1 do 5, gdzie 1 to jakość bardzo zła, 2 to jakość zła, 3 to jakość średnia, 4 to jakość dobra, a 5 to jakość bardzo dobra. Uzasadniając ocenę jakości uprawy, bierze się pod uwagę potencjalne możliwości plonowania ustalane na podstawie danej fazy rozwoju roślin oraz z uwzględnieniem warunków środowiskowych i klimatycznych w danym sezonie wegetacyjnym.
5. Jakość płodu rolnego ustala się w 5-stopniowej skali, rosnąco od 1 do 5, gdzie 1 to jakość bardzo zła, 2 to jakość zła, 3 to jakość średnia, 4 to jakość dobra, a 5 to jakość bardzo dobra. Uzasadniając ocenę jakości płodu rolnego, bierze się pod uwagę jego cechy zewnętrzne, w szczególności wielkość, barwę, kształt i zapach oraz stan fitosanitarny, w tym występowanie śladów żerowania szkodników owadzich.
6. Obszar całej uprawy ustala się:
   1) przez jej pomiar taśmą mierniczą, kołem pomiarowym, dalmierzem nitkowym lub dalmierzem laserowym;
   2) na podstawie danych dotyczących pola powierzchni działki ewidencyjnej zawartych w ewidencji gruntów i budynków;
   3) przy użyciu odbiorników Globalnych Systemów Nawigacji Satelitarnej (GNSS);
   4) przy wykorzystaniu danych zawartych w systemach informacji przestrzennej (GIS);
   5) na podstawie zdjęć wykonanych z bezzałogowych statków powietrznych (dronów).
7. Szacunkowy obszar uprawy, która została uszkodzona, ustala się orientacyjnie na podstawie wizji lokalnej.
8. Obszar uprawy, która została uszkodzona, ustala się przez pomiar uszkodzonych części uprawy, a następnie wyliczenie sumy ich pól powierzchni. Do wykonania pomiarów i szkiców, o których mowa w art. 46a ust. 4 pkt 4 i art. 46c ust. 5 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie, wykorzystuje się metody, o których mowa w ust. 6 pkt 1, 3–5.
9. Szacunkowy procent zniszczenia uprawy na uszkodzonym obszarze ustala się orientacyjnie na podstawie wizji lokalnej.
10. Procent zniszczenia uprawy na uszkodzonym obszarze stanowi uśredniony ze wszystkich uszkodzonych części uprawy iloraz liczby roślin uszkodzonych oraz faktycznej obsady roślin ustalonej na podstawie wartości średniej z prób przeprowadzonych w nieuszkodzonej części uprawy. W przypadku upraw roślin o rzadkiej obsadzie można zastosować metodę prób rzędowych.
11. Szacunkową masę zgromadzonego płodu rolnego ustala się, mnożąc zmierzoną objętość sterty, stogu lub kopca, w których płód rolny został złożony, przez wynik próbnego pomiaru masy płodu rolnego z 0,2 m^3 pobranego z trzech różnych części sterty, stogu lub kopca, w których nie występują uszkodzenia od zwierzyny.
12. Szacunkową masę uszkodzonego płodu rolnego ustala się, mnożąc zmierzoną objętość ubytku w stercie, stogu lub kopcu, w których płód rolny został złożony, przez wynik próbnego pomiaru masy płodu rolnego, o którym mowa w ust. 11.
13. Plon z 1 ha ustala się na podstawie polowych prób wydajności przeprowadzanych w nieuszkodzonych częściach uprawy. Jeżeli nie można określić plonowania na podstawie polowych prób wydajności, plon z 1 ha ustala się na podstawie średniej wartości plonowania z regionu powstania szkody w oparciu o dane uzyskane w wojewódzkim ośrodku doradztwa rolniczego lub jednostce naukowej prowadzącej badania w tym zakresie, z uwzględnieniem stanu i jakości uprawy.
14. Wysokość odszkodowania za szkody w uprawach ustala się, mnożąc obszar uprawy, która została uszkodzona, przez procent jej zniszczenia (powierzchnia zredukowana). Ustaloną powierzchnię zredukowaną mnoży się przez plon z 1 ha (rozmiar szkody). Tak ustalony rozmiar szkody mnoży się przez wartość danego płodu rolnego wyrażoną przez jego cenę skupu w regionie powstania szkody, a jeżeli skup nie jest prowadzony – przez wartość wyrażoną przez jego cenę rynkową z dnia szacowania ostatecznego szkody w regionie jej powstania.
15. Wartość plonu z użytków, które nie występują w obrocie rynkowym w regionie powstania szkody, ustala się na podstawie współczynników do przeliczania plonu na jednostki zbożowe, które określa załącznik nr 1 do rozporządzenia, oraz średniej ceny pszenicy konsumpcyjnej opublikowanej dla tygodnia poprzedzającego tydzień, w którym dokonano szacowania ostatecznego, na stronie podmiotowej urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw rynków rolnych, w biuletynie informacyjnym „Rynek zbóż" Zintegrowanego Systemu Rolniczej Informacji Rynkowej, dla makroregionu, w którym znajduje się region powstania szkody.

PODSTAWY PRAWNE DOTYCZĄCE SZACOWANIA SZKÓD ŁOWIECKICH

16. Wysokość odszkodowania za szkody wyrządzone przez dziki na łąkach i pastwiskach ustala się na podstawie wartości rynkowej utraconego plonu, odpowiednio siana lub masy zielonej, w danym sezonie wegetacyjnym. Odszkodowanie obejmuje także koszty doprowadzenia uszkodzonego obszaru do stanu pierwotnego; koszty te wylicza się na podstawie aktualnych cen prac agrotechnicznych oraz wartości rynkowej nasion niezbędnych do wysiania.
17. Wysokość odszkodowania za szkody w płodach rolnych ustala się, mnożąc szacunkową masę uszkodzonego płodu rolnego przez jego cenę skupu w regionie powstania szkody, a jeżeli skup nie jest prowadzony – przez wartość wyrażoną przez jego cenę rynkową z dnia ostatecznego szacowania szkody w regionie jej powstania, z uwzględnieniem stanu i jakości płodu rolnego.
18. Wartość płodów rolnych, które nie występują w obrocie rynkowym w regionie powstania szkody, ustala się na podstawie wartości odtworzeniowej, którą określa się na podstawie aktualnych cen prac agrotechnicznych.
19. Wysokość odszkodowania ustalonego zgodnie z ust. 14 oraz wysokość odszkodowania za szkody wyrządzone przez dziki na łąkach pomniejsza się odpowiednio o nieponiesione koszty zbioru, transportu i przechowywania, które ustala się indywidualnie dla każdej uprawy z uwzględnieniem niezbędnych nakładów, jakie poszkodowany musiałby ponieść na zebranie, transport i przechowywanie plonu objętego odszkodowaniem.

§ 4. Zespół, o którym mowa w art. 46 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie, może przybrać osobę trzecią do pomocy przy wykonywaniu czynności związanych z szacowaniem szkody, w szczególności takich jak wykonywanie pomiarów.

§ 5. Przy szacowaniu ostatecznym szkody w uprawach wymagających zaorania odszkodowanie ustala się, jeżeli szkoda powstała w okresie:

1) do dnia 30 kwietnia – w wysokości 30%,
2) od dnia 1 maja do dnia 25 maja – w wysokości 50%,
3) po dniu 25 maja – w wysokości 85% – kwoty obliczonej w sposób określony w § 3 ust. 14, z zastrzeżeniem, że za plon z 1 ha przyjmuje się średni plon obliczony dla danego województwa na podstawie danych zawartych w trzech rocznikach statystycznych „Wyniki produkcji roślinnej" ostatnio opublikowanych na stronie podmiotowej Głównego Urzędu Statystycznego.

§ 6. Ustala się wzory:

1) protokołu oględzin,
2) protokołu oględzin w przypadku szkody łowieckiej, za którą odpowiada Skarb Państwa,
3) protokołu oględzin przeprowadzonych w wyniku wniesienia odwołania, o którym mowa w art. 46d ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie,
4) protokołu szacowania ostatecznego,
5) protokołu szacowania ostatecznego w przypadku szkody łowieckiej, za którą odpowiada Skarb Państwa,
6) protokołu szacowania ostatecznego przeprowadzonego w wyniku wniesienia odwołania, o którym mowa w art. 46d ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie – stanowiące załącznik nr 2 do rozporządzenia.

§ 7. Wypłaty odszkodowania dokonuje się przelewem na rachunek bankowy wskazany przez poszkodowanego albo w gotówce za pokwitowaniem.

§ 8. W sprawach wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie rozporządzenia stosuje się przepisy rozporządzenia, przy czym czynności wykonane przed tym dniem zachowują ważność.

§ 9. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia. (26.04.2019).

PODSTAWY PRAWNE DOTYCZĄCE SZACOWANIA SZKÓD ŁOWIECKICH

Sygn. akt III CZP 67/07

UCHWAŁA

składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2007 r. Sąd Najwyższy w składzie: Prezes SN Tadeusz Ereciński (przewodniczący), SSN Teresa Bielska-Sobkowicz, SSN Marian Kocon (sprawozdawca), SSN Iwona Koper, SSN Lech Walentynowicz, SSN Mirosława Wysocka, SSN Dariusz Zawistowski, na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 27 listopada 2007 r., przy udziale Prokuratora Prokuratury Krajowej Piotra Wiśniewskiego, po rozstrzygnięciu zagadnienia prawnego przedstawionego przez Rzecznika Praw Obywatelskich we wniosku z dnia 10 maja 2007 r., RPO-550431-X-07/PM

„Czy uprawę rolną w rozumieniu art. 46 ust. 1 pkt 1 ustawy - Prawo łowieckie stanowią wszelkiego typu uprawy prowadzone na gruncie rolnym i stanowiące efekt działalności ludzkiej, powiązane z produkcyjną funkcją tego gruntu?" podjął uchwałę:

Uprawą rolną w rozumieniu art. 46 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie (jedn. tekst: Dz.U. z 2005 r., Nr 127, poz. 1066 ze zm.) jest każda uprawa prowadzona na gruncie rolnym.

Sygn. akt K 45/16 WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ Warszawa, dnia 8 maja 2019 r.

...
2) art. 12 w związku z art. 48 pkt 3 ustawy – Prawo łowieckie w zakresie, w jakim przewiduje, że uzyskanie przez rolnika będącego właścicielem gruntu odszkodowania z tytułu szkód wyrządzonych w uprawach i płodach rolnych przez dziki, łosie, jelenie, daniele i sarny oraz podczas polowania jest uwarunkowane uprzednim wyrażeniem przez rolnika zgody na budowę urządzeń lub wykonywanie zabiegów zapobiegających szkodom, w tym na wskazane w art. 12 ustawy – Prawo łowieckie wyznaczanie i oznakowywanie zakazem wstępu obszarów stanowiących ostoje zwierzyny oraz wznoszenie urządzeń związanych z prowadzeniem gospodarki łowieckiej – z art. 21 ust. 1, art. 64 ust. 1, 2 i 3, art. 23, art. 31 ust. 3 oraz art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji,

orzeka:

...
2. Art. 48 pkt 3 ustawy powołanej w punkcie 1 w zakresie, w jakim przewiduje – jako skutek odmowy zgody na budowę urządzeń lub wykonywanie zabiegów zapobiegających szkodom – zwolnienie dzierżawcy lub zarządcy obwodu łowieckiego od odpowiedzialności za szkody łowieckie niepozostające w związku przyczynowym z taką odmową zgody, jest niezgodny z art. 64 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji.

Szacowanie szkód łowieckich od 26 kwietnia 2019 roku

Najbardziej istotną zmianą zasad szacowania szkód łowieckich, która pozostała po wielu zmianach Prawa Łowieckiego w latach 2016-2018, jest wprowadzenie procedury odwoławczej. W poprzednim stanie prawnym szacowanie szkód łowieckich było postępowaniem ugodowym, poza rozwiązaniami KC. Ze względu na owe postępowania ugodowe, po 1 kwietnia 2018 roku, było zadziwiająco mało odwołań i postępowań sądowych – biorąc pod uwagę zamieszanie prawne wokół wprowadzonych zmian. Faktycznie więc przyjęcie przez poszkodowanego rolnika ustalonego odszkodowania, kończyło postępowanie i to niezależnie od poprawności formalnej samego postępowania. Równocześnie poszkodowany rolnik mógł w dowolnym momencie trwającej procedury szacowania, a nawet bez niej (bez zgłoszenia szkody), wystąpić z powództwem do Sądu, co potwierdzają orzeczenia NSA.

W obecnym stanie prawnym szacowanie szkód łowieckich, w związku z dodaniem procedury odwoławczej, zmieniło możliwe scenariusze postępowania – tak z punktu widzenia rolnika, jak i z punktu widzenia KŁ.

Obecnie pierwszym, ale też obowiązkowym etapem, jest szacowanie zgłoszonej szkody przez Zespół Szacujący, w którym teoretycznie wszyscy członkowie **(rolnik, przedstawiciel Koła Łowieckiego oraz przedstawiciel Ośrodka Doradztwa Rolniczego) są równoprawni – przy czym owa równoprawność wynika wprost z zapisów PŁ (*„…szacuje Zespół złożony z …”*)**. Niestety, nie ma żadnych zapisów w PŁ (także w projekcie ww. rozporządzenia) w jaki sposób ta równość członków Zespołu miałaby się w praktyce realizować, np. poprzez głosowanie, aklamację itp. Mamy za to obowiązkowe uczestnictwo wyłącznie przedstawiciela KŁ, jako warunek skuteczności szacowania (oględzin lub szacowania ostatecznego), na którym ciąży także obowiązek formalny sporządzenia protokołu szacowania. Takie rozwiązanie w wielu przypadkach nieobecności rolnika i przedstawiciela ODR przy szacowaniu faktycznie przywraca poprzedni stan prawny w zakresie roli KŁ, ale też rodzi nowe problemy – np. co ma zrobić rolnik, jeśli po prawidłowym zgłoszeniu nie zjawia się do szacowania przedstawiciel KŁ, szczególnie jeśli dotyczy to szacowania ostatecznego bezpośrednio przed zbiorem. Powstaje też problem uczestnictwa przy szacowaniu innych osób stojących po stronie rolnika – nie ma już zapisów o ustanowieniu przedstawiciela rolnika przy szacowaniu, a także wykluczono obecność przedstawiciela Izby Rolniczej na tym etapie.

Drugim etapem, wprowadzonym od 1 kwietnia 2018 roku, jest procedura odwoławcza, do właściwego Nadleśniczego. Formalnie jest to wprowadzenie quasi administracyjnych rozwiązań do szacowania szkód łowieckich. Istnieją opinie, że spowodowało to ograniczenie możliwości, a raczej terminu, wystąpienia z roszczeniami do Sądu. Literalnie, zgodnie z zapisem PŁ, poszkodowany rolnik może teraz wystąpić do Sądu dopiero po wyczerpaniu drogi odwoławczej, a nie np. w sytuacji obstrukcji KŁ po prawidłowym zgłoszeniu szkody. Co w tej sytuacji ma zrobić rolnik, który ma szkodę na dużych obszarach, z perspektywą strat liczonych w dziesiątkach albo setkach tysięcy złotych, jeśli KŁ nie reaguje na zgłoszenia? Czy ma prawo do trybu odwoławczego w tej sytuacji? Literalnie nie, bo wniosek odwoławczy składa się po przeprowadzeniu szacowania (po oględzinach lub szacowaniu ostatecznym). Jeśli nie ma szacowania, to nie ma odwołania, a jeśli nie ma odwołania, to nie ma prawa do pozwu sądowego. Przy takim toku myślenia, zapewne bliskim niektórym dzierżawcom lub zarządcom KŁ, doszlibyśmy do absurdu i ewidentnego naruszenia praw właścicielskich. Mimo tego rolnik, który wie, że nie dojdzie do ugody z KŁ, ma prawo do zabezpieczenia swoich interesów. Z doświadczenia wiadomo, że gra KŁ na zwłokę w szacowaniu może skończyć się utratą prawa do odszkodowania, jeśli przedtem dojdzie do zbioru, bo znikają dowody szkody. Zatem, mimo wprowadzenia procedury odwoławczej, nadal w sytuacji konfliktu z KŁ lub obstrukcji, najważniejsze jest zabezpieczenie dowodów szkody. Formalnie można to zrobić w trybie art. 310 KC. Wniosek o zabezpieczenie dowodu składa się w sądzie rejonowym, w którego okręgu dowód ma być przeprowadzony. Wniosek taki powinien zawierać: oznaczenie wnioskodawcy i przeciwnika oraz innych osób zainteresowanych; wskazanie faktów oraz dowodów; przyczyny uzasadniające potrzebę zabezpieczenia dowodu. Od wniosku o zabezpieczenie dowodu pobiera się opłatę sądową w kwocie 40 zł. Wiosenne doświadczenia z „sołtysami” w Zespołach i bardzo różne zachowania gmin spowodowały, że już wtedy wiele dużych gospodarstw, nie mogąc doczekać się szacowania, wystąpiło o zabezpieczenie dowodów. Jednak w wielu przypadkach sądy nie nadążały z terminowym – z punktu widzenia agrotechniki – wysyłaniem biegłych w teren i formalnym zabezpieczeniem dowodów. W takich przypadkach pewnym dostępnym rozwiązaniem – jednak nie zawsze skutecznym w Sądzie – jest wykonanie opinii na zlecenie, dla celów dowodowych, najlepiej przez rzeczoznawcę majątkowego, albo rzeczoznawcę (biegłego) ds. szkód łowieckich. Warto w tym miejscu wspomnieć, że zmiana PŁ w 2016 roku wprowadzała instytucję rzeczoznawcy szkód łowieckich, których listy miały prowadzić Izby Rolnicze. Niestety, nie wydano rozporządzeń wykonawczych, a przy zmianie PŁ w 2018 roku zapisy te wykreślono.

Wniosek o szacowanie szkód łowieckich

……
(miejscowość, data)

……
(imię i nazwisko)

……
(adres zamieszkania)

……
(ewentualny kontakt tel.)

Zarząd Koła Łowieckiego

…..……

…….

Jako właściciel/posiadacz/pełnomocnik* proszę o szacowanie szkody łowieckiej wyrządzonej przez

jelenie/sarny/dziki* w uprawie rolnej*/płodzie rolnym* ……
(podać rodzaj uprawy lub płodu np. ziemniaki, pszenica, owies)

wyrządzonej w dniu …… o powierzchni …… .
(data wyrządzenia bądź stwierdzenia szkody) (powierzchnia całkowita działki)

w tym powierzchnię uszkodzoną …… w miejscowości …… .
(podać miejscowość, ewentualnie nazwę lub uroczysko)

* niepotrzebne skreślić

……..……
(podpis zgłaszającego)

Wzór zgłoszenia zbioru

……
(miejscowość, data)

……
(imię i nazwisko)

……
(adres zamieszkania)

……
(ewentualny kontakt tel.)

Zarząd Koła Łowieckiego

…..……

…….

Jako właściciel/posiadacz/pełnomocnik* zgłaszam termin zbioru w uprawie rolnej:

……
(podać rodzaj uprawy np. ziemniaki, pszenica, owies)

w dniu …… o powierzchni …… .
(data wyrządzenia bądź stwierdzenia szkody) (powierzchnia całkowita działki)

w miejscowości …… Protokół oględzin nr ……
(podać miejscowość, ewentualnie nazwę lub uroczysko) (podać jeśli wcześniej było szacowanie wstępne)

* niepotrzebne skreślić

……..……
(podpis zgłaszającego)

PODSTAWY PRAWNE DOTYCZĄCE SZACOWANIA SZKÓD ŁOWIECKICH

Nowe zasady szacowania szkód łowieckich

27 kwietnia 2019 roku weszło w życie nowe rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków szacowania szkód w uprawach i płodach rolnych (Dz.U. 2019 poz. 776). Ogólnie nowe zasady nie wpłyną na poprawę relacji kół łowieckich z rolnikami, a dla szacujących staną się (już są) źródłem nowych problemów.

Należy podkreślić, że co do zasady nie zmienia się systemowe podejście do przedmiotu szacowania – w dalszym ciągu jest to szacowanie szkód rezultatu produkcji rolnej (ogólnie „plonu" i „płodu rolnego"), bez uwzględniania kosztów utraconych korzyści, jak to ma miejsce w KC.

W aktualnym stanie prawnym osoby zainteresowane (rolnik, przedstawiciel dzierżawcy lub zarządcy obwodu łowieckiego) będą musiały podczas szacowania uwzględniać, poza ww. rozporządzeniem, równocześnie zapisy art. 46-50 PŁ, a mimo to nadal pozostaje wiele sytuacji szacowania szkód niedookreślonych lub wręcz pominiętych.

8 maja 2019 r. został ogłoszony wyrok TK Sygn. akt K 45/16, jako odpowiedź na wniosek KRIR w sprawie niezgodności kilku art. PŁ z Konstytucją. W interesującej nas sprawie szkód łowieckich TK orzekł że: *„Art. 48 pkt. 3 ustawy powołanej w punkcie 1 [PŁ] w zakresie, w jakim przewiduje – jako skutek odmowy zgody na budowę urządzeń lub wykonywanie zabiegów zapobiegających szkodom – zwolnienie dzierżawcy lub zarządcy obwodu łowieckiego od odpowiedzialności za szkody łowieckie niepozostające w związku przyczynowym z taką odmową zgody, jest niezgodny z art. 64 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji"*. Oznacza to, że po wejściu w życie ww. wyroku (od daty ogłoszenia w Monitorze Polskim – 14 maja 2019 r.) rolnik odmawiający zgody na tzw. współpracę z KŁ nie może być pozbawiony prawa do szacowania szkód i odszkodowania.

Obszar regulowany przez rozporządzenie	Opis	Kto wykonuje	Termin realizacji	Sposób wykonania
1. Sposób i terminy zgłaszania szkód.	Zgłoszenie szkody.	Właściciel lub posiadacz gruntu rolnego.	3 dni od stwierdzenia szkody, szkody w TUZ (dziki) w okresie zimowym po rozpoczęciu wegetacji.	1) Wniosek na piśmie, zawierający co najmniej informacje zgodnie z art. 46 ust. 4 PŁ. 2) W wersji papierowej, albo elektronicznej (email – nie może to być SMS). 3) Do zarządcy lub dzierżawcy obwodu łowieckiego (nie określono obowiązku wskazania osoby, a więc obowiązuje adres ogólny), na terenach wyłączonych odpowiednio do Zarządu Województwa lub PG Lasy Państwowe.
2. Sposób powiadamiania o terminach dokonania oględzin i szacowania ostatecznego szkód łowieckich.	Kto i kiedy powiadamia członków Zespołu szacującego o szacowaniu.	1) Dzierżawca albo zarządca obwodu łowieckiego. 2) Poszkodowany rolnik o terminie zbioru (po wcześniejszych oględzinach).	1) 3 dni od otrzymania wniosku (oględziny), 2) 7 dni od otrzymania wniosku o szkodach przed zbiorem, 3) Nie później niż 3 dni od otrzymania powiadomienia o zbiorze lub o szkodach zgłoszonych przed zbiorem	*(oględziny i szacowanie ostateczne)* pisemnie, za pośrednictwem poczty elektronicznej lub przez krótkie wiadomości tekstowe (SMS), zawiadamia poszkodowanego oraz przedstawiciela wojewódzkiego ośrodka doradztwa rolniczego o terminie dokonania oględzin albo szacowania ostatecznego.
3. Sposób powiadamiania o terminach dokonania oględzin i szacowania ostatecznego szkód łowieckich.	Powiadomienia w procedurze odwoławczej.	1) Dzierżawca albo zarządca obwodu łowieckiego. 2) Zarząd Województwa lub PGLP zawiadamia poszkodowanego w trybie odwoławczym. 3) Poszkodowany rolnik o terminie zbioru (po wcześniejszych oględzinach).	1) 3 dni od otrzymania wniosku (oględziny). 2) 7 dni od otrzymania wniosku o szkodach przed zbiorem. 3) Nie później niż 3 dni od otrzymania powiadomienia o zbiorze lub o szkodach zgłoszonych przed zbiorem.	*(odwołanie)* 1) Poszkodowanego, 2) Przedstawiciela wojewódzkiego ośrodka doradztwa rolniczego, 3) Przedstawiciela dzierżawcy albo zarządcy obwodu łowieckiego, 4) Przedstawiciela izby rolniczej, jeżeli został złożony wniosek o jego udział w oględzinach lub szacowaniu ostatecznym – pisemnie, za pośrednictwem poczty elektronicznej lub przez SMS.

PODSTAWY PRAWNE DOTYCZĄCE SZACOWANIA SZKÓD ŁOWIECKICH

Szczegółowy sposób dokonywania oględzin i szacowania ostatecznego szkód łowieckich wg. nowego Rozporządzenia o szacowaniu szkód łowieckich

Ustalenie gatunku zwierzyny	Na podstawie charakterystycznych śladów żerowania lub pozostawionych tropów lub odchodów.
Rodzaj uprawy lub płodu rolnego	Przez weryfikację informacji zawartych we wniosku o szacowanie szkód łowieckich ze stanem faktycznym na gruncie.
Jakość uprawy	W 5-stopniowej skali, rosnąco od 1 do 5, gdzie 1 to stan bardzo zły, 2 to stan zły, 3 to stan średni, 4 to stan dobry, a 5 to stan bardzo dobry. **Uzasadniając ocenę stanu uprawy, bierze się pod uwagę wykonanie zabiegów agrotechnicznych oraz anomalie rozwojowe spowodowane przez czynniki niezależne od poszkodowanego, w szczególności warunki atmosferyczne.**
Jakość płodu rolnego	W 5-stopniowej skali, rosnąco od 1 do 5, gdzie 1 to jakość bardzo zła, 2 to jakość zła, 3 to jakość średnia, 4 to jakość dobra, a 5 to jakość bardzo dobra. **Uzasadniając ocenę jakości płodu rolnego, bierze się pod uwagę jego cechy zewnętrzne, w szczególności wielkość, barwę, kształt i zapach oraz stan fitosanitarny, w tym występowanie śladów żerowania szkodników owadzich.**
Obszar całej uprawy	1) Przez jej pomiar taśmą mierniczą, kołem pomiarowym, dalmierzem nitkowym lub dalmierzem laserowym; 2) Na podstawie danych dotyczących pola powierzchni działki ewidencyjnej zawartych w ewidencji gruntów i budynków; 3) Przy użyciu odbiorników Globalnych Systemów Nawigacji Satelitarnej (GNSS); 4) Przy wykorzystaniu danych zawartych w systemach informacji przestrzennej (GIS); 5) Na podstawie zdjęć wykonanych z bezzałogowych statków powietrznych (dronów).
Szacunkowy obszar uprawy oraz szacunkowy % zniszczenia	Ustala się orientacyjnie na podstawie wizji lokalnej.
Obszar uszkodzonej uprawy	Ustala się przez pomiar uszkodzonych części uprawy, a następnie wyliczenie sumy ich pól powierzchni (metodami jak przy ustalaniu obszaru całej uprawy).
% zniszczenia na uszkodzonym obszarze	Uśredniony ze wszystkich uszkodzonych części uprawy iloraz liczby roślin uszkodzonych oraz faktycznej obsady roślin ustalonej na podstawie wartości średniej z prób przeprowadzonych w nieuszkodzonej części uprawy. W przypadku upraw roślin o rzadkiej obsadzie można zastosować metodę prób rzędowych.
Szacunkowa masa całego płodu rolnego	Mnożąc zmierzoną objętość sterty, stogu lub kopca, w których płód rolny został złożony, przez wynik próbnego pomiaru masy płodu rolnego z 0,2 m^3 pobranego z trzech różnych części sterty, stogu lub kopca, w których nie występują uszkodzenia od zwierzyny.
Szacunkowa masa uszkodzonego płodu rolnego	Mnożąc zmierzoną objętość ubytku w stercie, stogu lub kopcu, w których płód rolny został złożony, przez wynik próbnego pomiaru masy płodu rolnego.

PODSTAWY PRAWNE DOTYCZĄCE SZACOWANIA SZKÓD ŁOWIECKICH

Plon z 1 ha	Na podstawie polowych prób wydajności przeprowadzanych w nieuszkodzonych częściach uprawy. **Jeżeli nie można określić plonowania na podstawie polowych prób wydajności, plon z 1 ha ustala się na podstawie średniej wartości plonowania z regionu powstania szkody w oparciu o dane uzyskane w wojewódzkim ośrodku doradztwa rolniczego lub jednostce naukowej prowadzącej badania w tym zakresie, z uwzględnieniem stanu i jakości uprawy.**
Wysokość odszkodowania (gdy plon występuje w obrocie rynkowym)	Mnożąc obszar uprawy, która została uszkodzona, przez procent jej zniszczenia (powierzchnia zredukowana). Ustaloną powierzchnię zredukowaną mnoży się przez plon z 1 ha (rozmiar szkody). Tak ustalony rozmiar szkody mnoży się przez wartość danego płodu rolnego wyrażoną przez jego cenę skupu w regionie powstania szkody, a jeżeli skup nie jest prowadzony – przez wartość wyrażoną przez jego cenę rynkową z dnia szacowania ostatecznego szkody w regionie jej powstania.
Wysokość odszkodowania za użytki (gdy plon nie występuje w obrocie rynkowym)	Na podstawie współczynników do przeliczania plonu na jednostki zbożowe, które określa załącznik nr 1 do rozporządzenia, oraz średniej ceny pszenicy konsumpcyjnej opublikowanej dla tygodnia poprzedzającego tydzień, w którym dokonano szacowania ostatecznego, na stronie podmiotowej urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw rynków rolnych, w biuletynie informacyjnym „Rynek zbóż" ZSIR, dla makroregionu, w którym znajduje się region powstania szkody.
Odszkodowanie za szkody (dziki) na TUZ	Na podstawie wartości rynkowej utraconego plonu, odpowiednio siana lub masy zielonej, w danym sezonie wegetacyjnym. **Odszkodowanie obejmuje także koszty doprowadzenia uszkodzonego obszaru do stanu pierwotnego; koszty te wylicza się na podstawie aktualnych cen prac agrotechnicznych oraz wartości rynkowej nasion niezbędnych do wysiania.**
Odszkodowanie za płody rolne (występujące w obrocie rynkowym)	Mnożąc szacunkową masę uszkodzonego płodu rolnego przez jego cenę skupu w regionie powstania szkody, a jeżeli skup nie jest prowadzony – przez wartość wyrażoną przez jego cenę rynkową z dnia ostatecznego szacowania szkody w regionie jej powstania, z uwzględnieniem stanu i jakości płodu rolnego.
Udział innych osób przy szacowaniu	Możliwy, po decyzji Zespołu (nie określono innych ograniczeń).
Redukcja kalendarzowa przy zaoraniu uprawy	1) Do dnia 30 kwietnia – w wysokości 30%, 2) Od dnia 1 maja do dnia 25 maja – w wysokości 50%, 3) Po dniu 25 maja – w wysokości 85% – kwoty (odszkodowania po odjęciu nieponiesionych kosztów transportu, zbioru i przechowywania), z zastrzeżeniem, że za plon z 1 ha przyjmuje się średni plon obliczony dla danego województwa na podstawie danych zawartych w trzech rocznikach statystycznych „Wyniki produkcji roślinnej" ostatnio opublikowanych na stronie podmiotowej GUS.
Protokół szacowania	Obowiązują nowe wzory protokołów: 1) Protokołu oględzin, 2) Protokołu oględzin w przypadku szkody łowieckiej, za którą odpowiada Skarb Państwa, 3) Protokołu oględzin przeprowadzonych w wyniku wniesienia odwołania, 4) Protokołu szacowania ostatecznego, 5) Protokołu szacowania ostatecznego w przypadku szkody łowieckiej, za którą odpowiada Skarb Państwa, 6) Protokołu szacowania ostatecznego przeprowadzonego w wyniku wniesienia odwołania.

Odszkodowania za szkody wyrządzone przez zwierzęta objęte ochroną całoroczną

Na podstawie Prawa Łowieckiego są wypłacane odszkodowania za szkody wyrządzone w uprawach przez jelenie, sarny, dziki, daniele i łosie (nadal obowiązuje moratorium z 2012 roku i za szkody odpowiada Skarb Państwa). Tymczasem dotkliwe szkody są wyrządzane także przez inne gatunki zwierząt, zwłaszcza w określonych miejscach w kraju. Na podstawie art. 126 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92 poz. 880 ze zm.) Skarb Państwa odpowiada jedynie za szkody wyrządzone przez żubry w uprawach i w płodach rolnych oraz w lasach, niedźwiedzie w pasiekach, w pogłowiu zwierząt oraz w uprawach rolnych, wilki i rysie – w pogłowiu zwierząt i bobry w gospodarstwie rolnym, leśnym i rybackim, a odpowiedzialność ta nie obejmuje utraconych korzyści. Przepis art. 126 ust. 12 Ustawy zawiera delegację dla Rady Ministrów do określenia w drodze rozporządzenia innych gatunków zwierząt chronionych wyrządzających szkody, za które Skarb Państwa odpowiada. Niestety, do tej pory nie ukazało się żadne rozszerzenie tej listy gatunków zwierząt, mimo starań środowiska rolniczego, a chodzi m.in. o krukowate, kormorana czarnego, wydrę europejską, czaplę siwą, które powodują ogromne szkody w gospodarstwach rybackich. Procedura postępowania przy zgłaszaniu takich szkód jest inna niż w przypadku Prawa Łowieckiego. Za szkody spowodowane przez zwierzęta objęte całoroczną ochroną wyrządzane na obszarach:

- obwodów łowieckich leśnych odszkodowania wypłaca Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe ze środków budżetu państwa;
- obwodów łowieckich polnych i obszarach niewchodzących w skład obwodów łowieckich (np. w otulinie rezerwatów lub parków narodowych) odszkodowania wypłaca zarząd województwa ze środków budżetu państwa.

Zgłoszeń szkód dokonuje się niezwłocznie po ich stwierdzeniu (nie ma terminu) na specjalnych wnioskach dostępnych na stronach gdzie podaje się m.in. numery ewidencyjne działek, numery ewidencyjne zwierząt, a w przypadku szkód wyrządzonych przez bobry w stawach – także dokument potwierdzający prawo własności do nieruchomości oraz pozwolenie wodno-prawne. Podstawą podpisania ugody cywilnej jest udokumentowanie faktu wystąpienia szkody w terenie oraz wycena szkody przez biegłych, z którymi wojewoda zawarł porozumienie.

W przypadku szkód wyrządzonych przez żubry i bobry – osoby wskazane przez wojewodę (pracownicy Oddziału ds. Ochrony Przyrody). Na poszkodowanym rolniku ciąży obowiązek zabezpieczenia dowodów szkody, np. zagryzionych zwierząt. W przypadku gdy postępowanie nie zakończy się podpisaniem ugody cywilnej, poszkodowanemu przysługuje prawo wniesienia sprawy do sądu powszechnego. Należy zwrócić uwagę, że odszkodowanie wypłacane na podstawie ugody cywilnoprawnej nie obejmuje utraconych korzyści. Np. rolnik otrzyma odszkodowanie wg cen rynkowych za zagryzioną przez niedźwiedzia krowę, ale nie za potencjalną utratę mleka od tej krowy. Jest to poważna przesłanka do kierowania spraw na drogę sądową, gdzie takich ograniczeń nie ma. Na terenie parków narodowych i w obszarach chronionych obowiązują zasady szacowania szkód jak w Prawie Łowieckim. Oględzin i szacowania szkód wyrządzonych przez wyżej wymienione zwierzęta, w zależności od miejsca wystąpienia szkody, dokonuje regionalny dyrektor ochrony środowiska, a na obszarze parku narodowego dyrektor tego parku lub zarząd województwa właściwy ze względu na miejsce wystąpienia szkody.

Szkody, za które nikt nie odpowiada

Oprócz szkód wyrządzonych przez gatunki wymienione w Prawie Łowieckim oraz Prawie Ochrony Przyrody, rolnicy spotykają się z bardzo dotkliwymi szkodami wyrządzonymi np. przez zające na polach i w sadach lub wydry i kormorany w stawach. W pierwszym przypadku rolnik w ogóle nie jest chroniony, bo takie zwierzęta jak zając nie są prawnie chronione przez cały rok, a więc Skarb Państwa za nie nie odpowiada. Problem jest o wiele bardziej skomplikowany przy zwierzętach chronionych prawnie przez cały rok, a nie wymienionych w innych przepisach, np. wydry, żurawie, kormorany, kruki, łabędzie, gęsi itp. Sytuacja taka powoduje pozbawienie części obywateli prawa do uzyskania jakiegokolwiek odszkodowania z tytułu poniesionych szkód. Wprawdzie, zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego, brak w ustawie o ochronie przyrody przepisu dotyczącego odpowiedzialności Skarbu Państwa przez niektóre zwierzęta objęte ochroną gatunkową nie wyłącza odpowiedzialności Skarbu Państwa na zasadach ogólnych, jednak w praktyce, uzyskanie jakiegokolwiek odszkodowania jest mało realne. Najczęstszą przyczyną przegrania sprawy w sądzie o odszkodowanie jest brak właściwego udokumentowania szkody.

Co wolno myśliwemu na naszym polu

Czy właściciel (dzierżawca, użytkownik) może zakazać wejścia myśliwym na grunt? Problem ten jest praktycznie otwarty od ostatniej wojny i jest ściśle związany z lansowaną w tym okresie doktryną własności nieruchomości. W istocie źródłem tego jest przyjęcie założenia, że zwierzęta łowne są własnością Skarbu Państwa.

Kodeks Cywilny daje właścicielowi nieruchomości (oraz osobom posiadającym inny tytuł prawny do nieruchomości) możliwość wydania zakazu wejścia osobom postronnym w ramach przysługującego prawa ochrony

własności (art. 222, 343, 423 KC). Jednak należy zwrócić tutaj uwagę na pojęcie „samowolnego naruszenia posiadania" – myśliwy działający w ramach realizacji ustawowej gospodarki łowieckiej może bowiem wejść na grunt bez narażenia na zarzut samowolności. Tak więc rolnik pozostaje bezsilny. Mało tego, znacznie ograniczono kodeksowe prawo do odszkodowania za szkody z tytułu prowadzenia gospodarki łowieckiej. Art. 46 prawa łowieckiego ogranicza obowiązek wynagradzania szkód do wyrządzanych przez zwierzynę płową oraz podczas polowań. Literalnie przebywanie i poruszanie się po nieruchomości myśliwego poza zorganizowanym lub legalnym polowaniem nie rodzi skutków odszkodowawczych wynikających wprost z prawa łowieckiego.

Idąc dalej, dostrzegamy asymetryczność praw właścicieli gruntów rolnych i leśnych w zakresie naruszania własności poprzez wejście na grunt. Otóż art. 28 ustawy o lasach mówi, że „właściciel lasu nie stanowiącego własności Skarbu Państwa może zakazać wstępu do lasu oznaczając ten las tablicą z odpowiednim napisem". Jednak nie da się znaleźć nigdzie adekwatnego zapisu wprost o takim prawie dla właścicieli gruntów rolnych. Tak więc mamy w naszym systemie prawnym w dalszym ciągu „lepszą" własność państwową, enklawy „dobrej" własności prywatnej i „gorszą" (chłopską) własność gruntów rolnych. Cóż zatem pozostaje rolnikowi patrzącemu bezsilnie na przemieszczające się po jego gruncie uprzywilejowane społecznie osoby z glejtem myśliwego? Mało tego, właściciel musi (może, za porozumieniem z KŁ) udostępnić swój grunt do budowy urządzeń łowieckich, a w czasie polowania obecność właściciela na swoim gruncie jest zagrożeniem jego zdrowia i życia, co samo w sobie jest także ograniczeniem praw.

Ponieważ właściciel gruntu w obrębie obwodu łowieckiego, w aktualnym stanie prawnym, nie może zakazać wejścia i przebywania na gruncie członkom koła łowieckiego, pozostaje tylko stosowanie biernego oporu czynnego oraz uczestnictwo w procedurze społecznej zmierzającej do zmiany zapisów Prawa Łowieckiego. Do działań utrudniających wejście na grunt należy zaliczyć:

- budowę trwałych ogrodzeń wokół nieruchomości;
- konsekwentne egzekwowanie odszkodowań z tytułu szkód łowieckich, także czynszu z tytułu użytkowania urządzeń łowieckich (ambony itp.) na gruncie i innych szkód w trybie KC;
- „wymuszanie" na kołach łowieckich budowy ogrodzeń na granicy lasów i pól;

Pozostaje jeszcze udział w procesie legislacyjnym w celu zmiany Prawa Łowieckiego. Osnową tych zmian jest doprowadzenie do zgodności PŁ z Konstytucją RP, która gwarantuje poszanowanie własności – mówiąc wprost, Konstytucja nie daje prawa myśliwym do wstępu na grunty prywatne. Konsekwencją zastosowania „równości" prawa własności w tym zakresie musiałoby być całkowite przewartościowanie podejścia do gospodarki łowieckiej, przede wszystkim upodmiotowienie „łowieckie" właścicieli nieruchomości – przywrócenie tzw. ogólnych zasad szacowania i wypłaty szkód łowieckich, także na drodze sądowej.

Szkody w lasach prywatnych

W tej sprawie było wystąpienie Rzecznika Praw Obywatelskich do Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa dotyczące braku możliwości uzyskania rekompensaty od Skarbu Państwa za szkody wyrządzone przez zwierzynę łowną w prywatnych lasach. Brak możliwości otrzymania odszkodowania spowodowany jest tym, iż lasy nie są traktowane jako uprawy rolne. Jednakże z uwagi na dłuższy okres wegetacyjny drzew - pielęgnacja i utrzymanie lasu wymaga znacznie większych nakładów finansowych oraz wysiłku fizycznego, niż uprawy rolne. Określający wypłatę odszkodowań art. 46 ustawy Prawa Łowieckiego stanowi jedynie, iż dzierżawca lub zarządca obwodu łowieckiego obowiązany jest do wynagradzania szkód wyrządzonych w uprawach i płodach rolnych. Z kolei art. 47 ust. 1 tej ustawy określa, że właściciele lub posiadacze gruntów rolnych i leśnych powinni, zgodnie z potrzebami, współdziałać z dzierżawcami i zarządcami obwodów łowieckich w zabezpieczaniu gruntów przed szkodami, o których mowa w art. 46. Osoby poszkodowane mogą dochodzić swoich roszczeń od Skarbu Państwa przed sądem powszechnym na podstawie przepisów Kodeksu Cywilnego, jednakże wobec braku stosownych przepisów prawnych właściciele lasów niszczonych przez zwierzynę łowną znajdują się w gorszej sytuacji prawnej, niż właściciele upraw rolnych. W tego rodzaju sprawach trudno jest ocenić, czy las został zniszczony przez zwierzynę. W przedmiotowej sprawie Minister udzielił krótkiej i wymijającej odpowiedzi informując, że rekompensowanie szkód leśnych właścicielom prywatnych lasów, możliwe jest wyłącznie na drodze cywilnoprawnej. Wyjaśnienia te stanowią ewidentny przykład omijania istoty problemu i braku chęci współpracy z Rzecznikiem. W przedmiotowej sprawie tematem wystąpienia była kwestia braku przepisów, a w związku z tym podjęcia przez Ministra ewentualnych działań zmierzających do zmiany istniejącego stanu rzeczy zwłaszcza, że w tym przypadku właściciele lasów niszczonych przez zwierzynę łowną znajdują się w gorszej sytuacji prawnej niż właściciele upraw rolnych.

Zwierzęta dzikie na terenie zabudowanym oraz w miastach (tereny z obwodów łowieckich)

W przypadku, gdy zwierzęta dzikie stanowią nadzwyczajne zagrożenie dla życia, zdrowia lub gospodarki człowieka, w tym gospodarki łowieckiej, dopuszcza się podjęcie działań mających na celu ograniczenie populacji tych zwierząt. Dotyczy to sytuacji na obszarach

województwa, które nie wchodzą z mocy prawa w skład obwodu łowieckiego, a więc w zwartej zabudowie wiejskiej, w granicach administracyjnych miast, a także na zamkniętych terenach zakładów produkcyjnych, stadionów, obiektów użyteczności publicznej. W tych miejscach nie działa Prawo Łowieckie. W efekcie mamy już częste przypadki żerowania dzików i lisów na terenach zamieszkałych. Sejmik województwa określa w drodze uchwały miejsce, warunki, czas i sposoby ograniczenia populacji tych zwierząt, po zasięgnięciu opinii Państwowej Rady Ochrony Przyrody, organizacji społecznej, której statutowym celem działania jest ochrona zwierząt oraz Polskiego Związku Łowieckiego. Ponadto, zgodnie z art. 45 ust. 3 ustawy - Prawo Łowieckie, w przypadku szczególnego zagrożenia w prawidłowym funkcjonowaniu obiektów produkcyjnych użyteczności publicznej przez zwierzynę, starosta może wydać decyzję o odłowie lub odstrzale redukcyjnym zwierzyny w porozumieniu z Polskim Związkiem Łowieckim w odniesieniu do obszaru niewchodzącego w skład obwodu łowieckiego. Wykonawcami decyzji mogą być wyłącznie osoby uprawnione do wykonywania polowania, a więc przedstawiciele dzierżawcy lub zarządcy obwodu łowieckiego. Natomiast w odniesieniu do postępowania ze zwierzętami objętymi ochroną gatunkową zastosowanie mają przepisy ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2004 r. Nr 92. poz. 880, z późn. zm.).

Procedura szacowania szkód

W aktualnym stanie prawnym postępowanie o odszkodowanie za szkody łowieckie na podstawie Prawa Łowieckiego składa się z następujących etapów:

1. **Zgłoszenie szkody** – poszkodowany właściciel lub posiadacz gruntu rolnego (nie może to być zgłoszenie zbiorowe, np. przez samorząd rolniczy) zgłasza wniosek o szacowanie szkód **w formie pisemnej lub e-mailowej dzierżawcy lub zarządcy obwodu łowieckiego** w ciągu 3 dni od jej stwierdzenia; wniosek (zgłoszenie) jest sformalizowany zgodnie z art. 46 ust. 4 PŁ i powinien zawierać co najmniej:
   1) imię i nazwisko albo nazwę, adres miejsca zamieszkania albo adres i siedzibę oraz numer telefonu właściciela albo posiadacza gruntów rolnych;
   2) wskazanie miejsca wystąpienia szkody;
   3) wskazanie rodzaju uszkodzonej uprawy lub płodu rolnego.

   Powtarzające się w okresie wegetacyjnym szkody na danej uprawie **można zgłaszać dowolną ilość razy**, oczywiście kierując się zdrowym rozsądkiem i kalendarzem rolniczym.
2. **Oględziny** – powinny nastąpić w ciągu 7 dni od dnia zgłoszenia szkody. Jest do tego uprawniony Zespół Szacujący [ZS] składający się z:
   1) przedstawiciela wojewódzkiego ośrodka doradztwa rolniczego;
   2) przedstawiciela dzierżawcy albo zarządcy obwodu łowieckiego;
   3) właściciela albo posiadacza gruntów rolnych, na terenie których wystąpiła szkoda.

   ZS może przybrać do wykonywania pomiarów przy szacowaniu inne osoby. Możliwe jest też reprezentowanie rolnika przez ustanowionego pełnomocnika, na zasadach ogólnych (pisemne), aczkolwiek nie jest to wprost zapisane w PŁ. Inne osoby nie mogą brać udziału w szacowaniu, aczkolwiek żaden przepis nie zabrania przebywania na polu takich osób.

   Dla skutecznej prawnie pracy ZS konieczna jest tylko obecność przedstawiciela dzierżawcy lub zarządcy obwodu łowieckiego – poszkodowany rolnik, a także przedstawiciel ODR, nie są konieczni dla przeprowadzenia skutecznego szacowania.

   Podczas oględzin szkód ZS ustala gatunek zwierzyny, która spowodowała szkodę, rodzaj, stan i jakość uprawy, obszar całej uprawy, przybliżony obszar uprawy, która została uszkodzona oraz szacunkowy procent zniszczenia uprawy na uszkodzonym obszarze. Należy zwracać uwagę na właściwe zawiadomienie rolnika o terminie oględzin – dzierżawca lub zarządca obwodu łowieckiego zawiadamia poszkodowanego i ODR o terminie oględzin, ostatecznego szacowania szkody lub ponownego szacowania szkody nie później niż na 3 dni przed ich dokonaniem, a za porozumieniem stron – w terminie krótszym, na piśmie, e-mailem lub SMS.

   Z oględzin sporządza się niezwłocznie protokół wg urzędowego wzoru, do którego każdy członek

Postępowanie ws. szkód łowieckich, jako *lex specialis*, jest co do zasady postępowaniem ugodowym.

Zatem, jeśli przed samym szacowaniem lub w jego trakcie dojdzie do porozumienia poszkodowanego rolnika z kołem łowieckim ws. odszkodowania, dalsze postępowanie, zgodne z Rozporządzeniem, ma charakter czysto formalny i nie wymaga uwzględnienia wszystkich szczegółów metodycznych.

W tym sensie jest też możliwe zawarcie umowy (ugody) poszkodowanego rolnika i koła łowieckiego na tzw. ryczałtowe odszkodowanie, bez przeprowadzania procedury szacowania. W przypadku zawarcia takiej ugody nie ma obowiązku sporządzenia przepisowego protokołu, ale w konsekwencji nie będzie możliwości uruchomienia procedury odwoławczej przed nadleśniczym.

ZS może wnieść uwagi. Formalnie osobą odpowiedzialną za sporządzenie protokołu jest przedstawiciel dzierżawcy lub zarządcy obwodu łowieckiego. W czasie oględzin Prawo Łowieckie przypisuje poszkodowanemu, jako członkowi ZS, formalnie równoprawną, najlepiej aktywną, postawę nastawioną na rzetelne przedstawienie aspektów szkody.

Obowiązkowym do protokołu szacowania jest szkic sytuacyjny uszkodzonej uprawy. Rozporządzenie nie precyzuje wzoru takiego szkicu, w związku z czym ZS może to zrobić np. na czystej kartce papieru albo na mapce działek wydrukowanej np. z portalu Geoportal. W przypadku szkód na dużych powierzchniach i w sytuacjach trwałego konfliktu z myśliwymi, warto w czasie oględzin sporządzić nagranie video lub zdjęcia, które ewentualnie staną się materiałem dowodowym w procedurze odwoławczej u Nadleśniczego lub w sądzie. Z punktu widzenia Prawa Łowieckiego rolnik nie ma żadnych możliwości, oprócz wniesienia uwag do protokołu jako członek ZS, przedkładania dowodów na tym etapie szacowania szkody. W przypadku szkód całkowitych na gruntach ornych (100%), na użytkach zielonych zniszczonych przez dziki oraz przy zgłoszeniu szkody bezpośrednio przed zbiorem – na tym etapie odbywa się wyłącznie ostateczne szacowanie szkody.

Na danym polu (uprawie) przy każdym zgłoszeniu szkody w trakcie wegetacji musi być przeprowadzone odrębne postępowanie ZS zakończone prawidłowym protokołem.

3. **Ostateczne szacowanie szkody i określenie wysokości odszkodowania** – następuje najpóźniej w dniu zbioru uszkodzonej lub zniszczonej uprawy. Poszkodowany obowiązany jest powiadomić dzierżawcę lub zarządcę obwodu łowieckiego o terminie planowanego uprzątnięcia uszkodzonych upraw i płodów rolnych najpóźniej na 7 dni przed zamierzonym posprzątaniem, w formie pisemnej lub e-mailem. **Ze względów dowodowych, w przypadku zawiadomienia pisemnego, należy takie zawiadomienie sporządzić na piśmie i przesłać pocztą listem poleconym lub listem poleconym z potwierdzeniem odbioru**. Dla celów dowodowych warto zachować wydruk potwierdzenia wysłania e-maila, ewentualnie z potwierdzeniem odbioru. Należy pamiętać, że poszczególni marszałkowie opublikowali w dziennikach urzędowych terminy zakończenia zbioru poszczególnych roślin (różnią się one na terenie poszczególnych województw). Jeśli zbiór danej rośliny nastąpi po upływie 14 dni od takiego terminu – odszkodowanie nie przysługuje. [DZ. URZ. WOJ. SLA 2012.1882]

załącznik do uchwały
NR IV/20/2012
Sejmiku Województwa Śląskiego
z dnia 16 kwietnia 2012 roku

Termin zakończenia okresów zbiorów gatunków roślin uprawnych na terenie województwa śląskiego

L.p.	gatunek roślinny (nazwa ziemiopłodu)	termin zakończenia okresu zbioru (dzień, miesiąc)
1.	pszenica ozima	31.08
2.	pszenica jara	31.08
3.	żyto	20.08
4.	jęczmień ozimy	5.08
5.	jęczmień jary	31.08
6.	owies	31.08
7.	pszenżyto ozime	31.08
8.	pszenżyto jare	10.09
9.	mieszanki zbożowe	31.08
10.	gryka	15.10
11.	kukurydza na zielonkę	31.10
12.	kukurydza na ziarno	30.11
13.	ziemniaki	31.10
14.	buraki cukrowe	15.11

Podczas ostatecznego szacowania ustala się gatunek zwierzyny, która spowodowała szkodę, rodzaj i jakość uprawy, obszar całej uprawy, obszar uprawy, który został uszkodzony, procent zniszczenia uszkodzonej uprawy, wysokość odszkodowania.

Gdy szkoda powstała i została zgłoszona bezpośrednio przed sprzątnięciem lub w trakcie sprzątania uszkodzonych płodów rolnych dokonywane jest jedynie ostateczne szacowanie. Na tym etapie rola i możliwości rolnika w ZS są dokładnie takie same jak przy oględzinach. Członkowie ZS mogą wnieść ponowne zastrzeżenia do protokołu a także, w razie konfliktu, powinni sporządzić zapis video i zdjęcia. Tutaj uwagi mogą dotyczyć nie tylko fizycznego rozmiaru szkód, ale też przyjętego plonu oraz ceny (skupu lub rynkowej).

4. **Wypłata odszkodowania** – w ciągu 30 dni od daty sporządzenia ostatecznego protokołu. Warto pamiętać, że rozporządzenie nie określa precyzyjnie terminu sporządzenia protokołu (niezwłocznie), co może powodować obstrukcje ze strony sporządzającego protokół (przedstawiciel koła łowieckiego) i rolnik będzie pozbawiony możliwości skutecznego złożenia odwołania. Brak protokołu formalnie oznacza, że nie ma podstaw do odwołania do nadleśniczego. Należy pamiętać, że całe postępowanie szkodowe, począwszy od oględzin, może odbyć się

bez obecności i podpisu rolnika na protokole, a jeśli dojdzie mimo to do przyjęcia ustalonego odszkodowania (np. poprzez wpływ na konto), to oznacza to akceptację tego stanu rzeczy, co praktycznie przekreśla szanse w sądzie na uzyskanie innego rozstrzygnięcia co do wysokości odszkodowania.

5. **Procedura odwoławcza** – w ciągu 7 dni od podpisania protokołu oględzin lub protokołu szacowania ostatecznego (przepis nie precyzuje, czy chodzi o podpisanie protokołu przez co najmniej przedstawiciela koła łowieckiego, czy też chodzi o podpis rolnika potwierdzający odbiór protokołu) rolnik lub przedstawiciel koła łowieckiego jako członkowie zespołu szacującego mogą wnieść odwołanie do właściwego terytorialnie nadleśniczego. W celu rozpatrzenia odwołania nadleśniczy PGLP dokonuje odpowiednio oględzin lub szacowania ostatecznego. Oględzin lub szacowania ostatecznego, w trybie odwoławczym, dokonuje się niezwłocznie, nie później niż w terminie 7 dni od dnia otrzymania odwo-

……, dnia …… roku

……
(imię i nazwisko)

……
(adres zamieszkania/siedziby)

……
(numer telefonu)

Nadleśniczy Państwowego Gospodarstwa
Leśnego Lasy Państwowe w ……
Dyrektor Regionalnej Dyrekcji Państwowego
Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe*

w ……
(dane adresowe)

……

ODWOŁANIE
od wyników oględzin lub szacowania ostatecznego

Jako właściciel/posiadacz gruntów rolnych/dzierżawca/zarządca obwodu łowieckiego*, na terenie których wystąpiła szkoda łowiecka, w związku z szacowaniem szkody łowieckiej w uprawie rolnej

……, położonej w ……,
(rodzaj uprawy) (miejscowość)

na działce/działkach nr ……, o powierzchni ……,
(nr działki/działek) (powierzchnia całkowita działki/działek)

zgłoszonych przez ……,
(imię i nazwisko/nazwa zgłaszającego szkodę)

zgodnie z art. 46d ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1995r. - Prawo łowieckie (Dz. U. z 2017 r. poz. 1295 z późn. zm.) wnoszę odwołanie od protokołu oględzin/szacowania ostatecznego* sporządzonego w dniu ……, przez zespół szacujący szkody, którego kopia stanowi załącznik do niniejszego odwołania.
Jednocześnie wnioskuję/nie wnioskuję* o udział w oględzinach/szacowaniu* ostatecznym przedstawiciela właściwe ze względu na miejsce wystąpienia szkód izby rolniczej.

……..……
(czytelny podpis zgłaszającego)

Załącznik:
Protokół szacowania szkody

* niepotrzebne skreślić

łania. W oględzinach lub szacowaniu ostatecznym, mają prawo brać udział członkowie ZS. Odwołanie zmienia postępowanie o szkody łowieckie z ugodowego na administracyjne i jest koniecznym warunkiem późniejszego postępowania sądowego. Na pisemny wniosek członka ZS, w oględzinach lub szacowaniu ostatecznym, może również brać udział przedstawiciel właściwej ze względu na miejsce wystąpienia szkód izby rolniczej. O terminie oględzin lub szacowania ostatecznego nadleśniczy zawiadamia członków ZS, (ewentualnie) przedstawiciela właściwej ze względu na miejsce wystąpienia szkód izby rolniczej – nie później jednak niż przed upływem 3 dni od dnia otrzymania odwołania. Niestawiennictwo członków ZS i przedstawiciela Izby Rolniczej nie wstrzymuje dokonania oględzin lub szacowania ostatecznego. Po zakończeniu oględzin lub szacowania ostatecznego sporządza się protokół, wg wzoru z ww. Rozporządzenia, z wyłączeniem informacji o wysokości odszkodowania. Do protokołu (ewentualnie) załącza się opinię przedstawiciela właściwej ze względu na miejsce wystąpienia szkody izby rolniczej na temat oszacowania szkody.

Nadleśniczy właściwy ze względu na miejsce wystąpienia szkód ustala wysokość odszkodowania, w drodze decyzji, biorąc w szczególności pod uwagę ustalenia zawarte w protokołach, opinia przedstawiciela izby rolniczej nie jest wiążąca. Decyzja, wydawana jest w terminie 14 dni od dnia otrzymania protokołów i jest ostateczna. Wypłata odszkodowania, następuje ze środków dzierżawcy albo zarządcy obwodu łowieckiego, nie później niż w terminie 30 dni od dnia doręczenia decyzji przedstawicielowi koła łowieckiego. Właściciel albo posiadacz gruntów rolnych, na których zostały wyrządzone szkody, a także dzierżawca albo zarządca obwodu łowieckiego niezadowolony z decyzji nadleśniczego może, w terminie trzech miesięcy od dnia jej doręczenia, wnieść powództwo do sądu właściwego ze względu na miejsce wystąpienia szkody.

Wyliczenie odszkodowania
(na przykładzie szkód w kukurydzy)

Obecnie szacowanie szkód odbywa się wg przepisów nowego rozporządzenia (Dz. U. z 2019 r. poz. 776), które weszło w życie 27 kwietnia br. Poniżej przedstawimy specyfikę i metodykę szacowania ostatecznego szkód łowieckich (nie ma tu formalnie znaczenia jaki gatunek zwierząt łownych je wyrządził) w kukurydzy na kiszonkę i na ziarno, wg głównych zagadnień ujętych w ww. rozporządzeniu.

1. **Ustalenie gatunku zwierzyny, która wyrządziła szkodę** – na podstawie śladów żerowania, tropów i odchodów. W ogromnej większości szkody w kukurydzy wyrządzają dziki, co przejawia się m.in. tym, że zewnętrzne rzędy roślin są z reguły nieuszkodzone, a prawdziwy rozmiar szkód widać po wejściu głębiej w pole lub z poziomu kombajnu. Rośliny są położone, a kolby na nich ogryzione.
2. **Ustalenie stanu i jakość uprawy** – jest to obowiązkowy element szacowania w brzmieniu niezmienionym od lat, jednak obecnie z kryterium punktowym, od 1 (zły/a) do 5 (bardzo dobry/a). Nie ma szczegółowych kryteriów punktowej oceny stanu, zatem jest to typowa ocena o charakterze eksperckim – „na oko". Równocześnie przepisy nakazują przy ocenie stanu uprawy uzasadnić ją, biorąc pod uwagę wykonanie zabiegów agrotechnicznych, anomalii rozwojowych niezależnych od rolnika, w szczególności warunków atmosferycznych. W przypadku oceny jakości uprawy ZS ma obowiązek uzasadnić ją potencjalnymi możliwościami plonowania z uwzględnieniem także warunków środowiskowych i klimatycznych. Ma to szczególne znaczenie na polach dotkniętych suszą, ponieważ wpływ suszy na stan i jakość uprawy powinien by opisany w taki sposób, aby wyeliminować wskazanie na zaniedbania rolnika i potencjalnie wręcz doprowadzić do odmowy odszkodowania. Rolnik powinien więc brać czynny i aktywny udział w kształtowaniu oceny stanu i jakości uprawy, a wszelkie wątpliwości wpisywać jako uwagi do protokołu.
3. **Ustalenie obszaru całej uprawy** – tutaj ZS ma zamkniętą listę 5 metod, poczynając od bezpośredniego pomiaru pola taśmą, kołem pomiarowym lub dalmierzem, poprzez dane z ewidencji gruntów, pomiar GPS, dane z GIS, aż po zdjęcia z drona. Na niewielkich powierzchniach wskazane będą pomiary bezpośrednie. Należy w tym miejscu przypomnieć, że obowiązkowym załącznikiem do protokołu szacowania jest szkic sytuacyjny uszkodzonej uprawy, tak więc dla oszczędności czasu zespołu najlepiej posługiwać się przy ustalaniu powierzchni całkowitej wcześniej przygotowanymi kopiami map ewidencyjnych lub wydrukami z systemów GIS, np. z GEOPORTALU.
4. **Ustalenie obszaru uprawy, która została uszkodzona** – rozporządzenie wskazuje, że należy to zrobić **poprzez pomiar uszkodzonych części uprawy, a następnie wyliczenie sumy tych powierzchni – metodami jak wyżej**, przy czym poszczególne fragmenty powierzchni uszkodzonej powinny być naniesione na szkic. Dokładne pomiary gniazd uszkodzonej kukurydzy są bardzo pracochłonne i wymagają, na dużych powierzchniach, większej, niż 3 osobowy zespół, liczby osób. Rozporządzenie dopuszcza możliwość przybrania innych osób do pomocy do m.in. pomiarów, ale nie precyzuje,

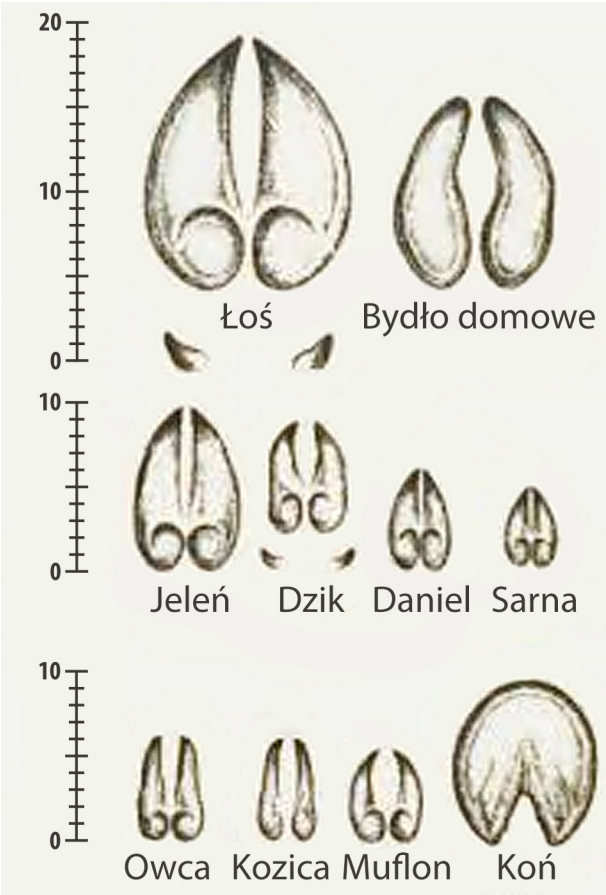

kto to ma być i na jakich zasadach. W sytuacjach konfliktowych, zwłaszcza przy dużej skali potencjalnego odszkodowania, zapewnienie dodatkowych osób do pomocy przy szacowaniu może leżeć w interesie rolnika. Należy zwrócić uwagę, że rozporządzenie nie mówi wprost o innych, pośrednich metodach ustalania powierzchni zniszczonej, np. poprzez pomiar długości rzędów uszkodzonych kukurydzy i wyliczanie z tego powierzchni uszkodzonej (standardowo 1 mb rzędu kukurydzy o rozstawie 75 cm odpowiada powierzchni 0,75 m^2, a łączna długość rzędów na 1 ha wynosi 1333,33 mb). Jednak, biorąc pod uwagę, że będą wykorzystywane wymienione wyżej urządzenia pomiarowe, taka metoda wydaje się być dopuszczalna.

5. **Ustalenie procentu zniszczenia na uszkodzonym obszarze** – rozporządzenie **nakazuje dokonać bezpośredniego przeliczenia liczby uszkodzonych roślin na każdym fragmencie uszkodzonej uprawy, uśrednienie tych obliczeń i podzielnie tej liczby przez średnią z prób na fragmencie nieuszkodzonej**. Ponieważ kukurydza jest rośliną o rzadkiej obsadzie, można zgodnie z rozporządzeniem liczyć rośliny w próbach rzędowych. W praktyce zespół powinien wybrać na części nieuszkodzonej kilka odcinków np. 5 metrowych i przeliczyć obsadę faktyczną. Przeciętnie w kukurydzy na ziarno obsada prawidłowa wynosi ok. 80 tys. szt/ha, a w kukurydzy na kiszonkę ok. 90 tys. szt./ha (na słabszych stanowiskach nieco mniej). Na tym etapie szacowania nie ma znaczenia prawidłowość obsady, lecz liczba bezwzględna. Następnie zespół powinien wybrać reprezentatywne odcinki rzędów uszkodzonych na każdym fragmencie (teoretycznie) uszkodzonym i zliczyć rośliny uszkodzone. Uśrednione wartości z całej powierzchni uszkodzonej zestawiamy z uśrednionymi wartościami obsady nieuszkodzonej i uzyskujemy liczbę ułamkową < 0, co po odjęciu od 1 i po przemnożeniu przez 100% daje nam rzeczywisty procent zniszczenia. Np. uśredniona obsada uszkodzonej kukurydzy wynosi 0,55 szt./mb, a uśredniona obsada nieuszkodzonych roślin wynosi 5,60 szt./mb. Procent zniszczenia obliczamy: 1 - (0,55 : 5,60) x 100% = 90,18%

6. **Ustalenie plonu z 1 ha** – **rozporządzenie nakazuje przeprowadzenie tzw. prób polowych albo, w przypadku gdy nie można tego zrobić – na podstawie średniej z regionu wystąpienia szkody w oparciu o dane z ODR lub z jednostki naukowej.** Formalnie tylko w tym drugim przypadku zespół ma obowiązek uwzględnić wcześniej ustalony stan i jakość uprawy. Realnie przy uszkodzeniu kukurydzy przez dziki, rzadko występuje szkoda absolutna 100% bezpośrednio przed zbiorem, zatem prawidłowa powinna być metoda próby polowej na odcinkach wcześniej wybranych i przeliczonych rzędów nieuszkodzonych. Jeśli nie ma reprezentatywnych roślin kukurydzy do próby, to rolnicy uzyskujący ponadprzeciętne plony mogą być pokrzywdzeni ustaleniem plonu na podstawie danych zewnętrznych. **Rozporządzenie nie daje zespołowi żadnych wskazówek, jak przeprowadzić w praktyce próby polowe, tzn. nie ma zaleceń co do ilości prób na danej powierzchni, a także w jaki sposób przygotować próbki do ważenia.** W przypadku kukurydzy na ziarno należy ustalić plon ziarna suchego, albo plon ziarna mokrego o znanej wilgotności. Np. wybieramy 5-10 roślin z rzędu nieuszkodzonego, dla każdej próby (wcześniej wskazanego do obliczenia % zniszczenia), zbieramy wszystkie kolby z tych roślin i wyłuskujemy. Ziarno ważymy i określamy wilgotność (metodą polową, np. miernikiem oporoelektrycznym). Przeliczamy wagę ziarna na 1 roślinę i mnożymy przez wcześniej wyliczoną obsadę faktyczną (z rzędów nieuszkodzonych). Np. z 3 prób po 5 roślin uzyskaliśmy 2,30 kg ziarna o wilgotności 28%. Na 1 roślinę przypada średnio 0,153 kg ziarna, co przy obsadzie 80 tys./ha daje plon 122,4 dt/ha ziarna mokrego. Można też, z użyciem tabel przeliczeniowych

stosowanych np. w suszarniach, przeliczyć plon na ziarno suche, standaryzowane. Niektóre źródła (nie ma to bezpośredniego odniesienia do rozporządzenia) zalecają obliczanie plonu z wyjściem od liczenia ziaren i rzędów ziaren w kolbach pobranych w próbach i skorygowanie wskaźnikiem strat przy zbiorze 5-15% (np. w materiałach szkoleniowych Lasów Państwowych dla szkoleń członków zespołów szacujących). W przypadku kukurydzy na kiszonkę ustalenie plonu jest znacznie prostsze, ponieważ w próbie ścinamy na odpowiedniej wysokości wybrane rośliny nieuszkodzone i w całości je ważymy, obliczamy uśrednioną wagę 1 rośliny i przeliczamy przez obsadę faktyczną. Np. uśredniona masa 1 rośliny wynosi 0,87 kg, co przy obsadzie 90 tys./ha daje plon 783 dt/ha.

7. **Ustalenie wysokości odszkodowania** – schemat wyliczeń jest identyczny z poprzednim stanem prawnym, tj. najpierw oblicza się powierzchnię zredukowaną, następnie ustala się rozmiar szkody przez pomnożenie powierzchni zredukowanej przez ustalony plon, a w końcu rozmiar szkody mnoży się przez cenę skupu w regionie powstania szkody.
   a) **ustalenie powierzchni zredukowanej** – np. ustalony wcześniej % uszkodzenia wynosi 85%, a powierzchnia uszkodzona ma 2,2 ha = powierzchnia zredukowana wynosi 1,87 ha (jest to inaczej przeliczeniowa powierzchnia całkowitej szkody).
   b) **ustalenie rozmiaru szkody (ilościowo w dt)** – np. dla ustalonego plonu 122,4 dt/ha ziarna mokrego rozmiar szkody wynosi 1,87 × 122,4 = 228,89 dt.
   c) **wysokość odszkodowania (wartościowo w złotych)** – np. mnożymy 228,89 × 60 zł/dt = 13733,40 zł. W przypadku kukurydzy na ziarno na ogół nie ma problemu z ustaleniem ceny skupu ziarna suchego – będzie to np. cena z dnia szacowania ostatecznego w najbliższym skupie. W przypadku ziarna mokrego ogólnie także nie będzie problemu, przy czym cenę należy ustalić dla faktycznej wilgotności ustalonej polowo, na podstawie tabel skupowych. Sytuacja z uzyskaniem informacji o rynkowej cenie skupu kukurydzy na zielonkę jest zupełnie inna i raczej dotyczy to niewielkiej grupy rolników w pobliżu biogazowni lub nad granicą zachodnią. Rozporządzenie nie daje praktycznie żadnych możliwości przeliczenia zielonki na kiszonkę, która dość często występuje w obrocie rynkowym – jeśli nie ma ceny skupu, należy ustalić cenę rynkową (nie zdefiniowano co to znaczy – mamy tu taki sam stan prawny i niepewności jak w poprzednim stanie prawnym). **Jeśli nie ma możliwości ustalenia ceny rynkowej, wówczas zaczyna działać bardzo niekorzystny (z reguły) zapis § 3. 15, który nakazuje bezwzględnie stosować do ustalenia wartości plonu przeliczanie na jednostki zbożowe z odniesieniem do urzędowej średniej ceny pszenicy z tygodnia poprzedzającego szacowanie, podanej w biuletynie „Rynek zbóż" ZSRIR.** W analizowanym przypadku kukurydzy na zielonkę nie znajdziemy, w Załączniku nr 1 do rozporządzenia, współczynnika dla zielonki z kukurydzy (jest tylko współczynnik 0,76 dla „kukurydzy", co logicznie rzecz biorąc odpowiada kukurydzy na ziarno). Faktycznie więc rozporządzenie pozostawiło nadal otwartą sprawę szacowania kukurydzy na zielonkę i, co ciekawe, problem ten jest też pomijany w ww. materiałach szkoleniowych (Lekcja nr 9) PGLP. Rolnikowi, póki co, pozostaje oświadczyć, że kukurydza jest przeznaczona na ziarno i liczyć na wyrozumiałość pozostałych członków zespołu (nadal i mimo to pozostaje problem terminów zbioru obu kierunków uprawy kukurydzy). Nie ma też jeszcze orzecznictwa sądów w tej sprawie na bazie nowego stanu prawnego w szacowaniu szkód, nie wiadomo też, czy MŚ przewiduje uzupełnienie tabeli współczynników o inne rośliny, w tym o kukurydzę na zielonkę (obecnie jest tam tylko 26 roślin lub grup roślin). Analiza wprost zapisów § 3 rozporządzenia prowadzi do wniosku, że w przypadku braku cen skupu, braku cen rynkowych i braku współczynnika przeliczeniowego jednostek zbożowych, nie ma możliwości ustalenia wysokości odszkodowania przez zespół szacujący.

8. **Pomniejszanie odszkodowania** – podobnie jak poprzednio, w nowym rozporządzeniu znalazł się zapis o pomniejszeniu odszkodowania odpowiednio o nieponiesione koszty zbioru, transportu i odszkodowania, przy czym to pomniejszenie ustala się indywidualnie dla każdej uprawy z uwzględnieniem niezbędnych nakładów w odniesieniu do stanu bez szkód. Taki zapis praktycznie uniemożliwia stosowanie tzw. pomniejszeń zryczałtowanych (np. 15%), co było dotychczas częstą praktyką kół łowieckich. Biorąc pod uwagę specyfikę szkód łowieckich w kukurydzy, które są głównie gniazdowe, pomniejszenie odszkodowania o nieponiesione koszty kombajnowania powinny dotyczyć wyłącznie strat całkowitych na danej uprawie lub w sytuacji strat masowych na dużych kompleksach, ponieważ kombajn lub silosokombajn i tak musi „skosić" całe pole. Obniżenie odszkodowania o nieponiesione koszty transportu jest raczej bezdyskusyjne, co do samej zasady, jed-

Rolniku PAMIĘTAJ!

1. Masz prawo bronić się – korzystaj świadomie z dostępnych środków prawnych w czasie procedury szacowania szkód łowieckich.
2. Przestrzegaj ściśle procedur zgłaszania szkód i zgłaszania terminu zbioru na piśmie za potwierdzeniem odbioru.
3. Zgłaszaj szkody pod właściwy adres dzierżawcy lub zarządcy KŁ.
4. Gromadź wszelkie dowody związane z wystąpieniem szkody, w szczególności zdjęcia, nagrania video, faktury zakupu środków produkcji, faktury sprzedaży produktów rolnych, starannie wypełniaj ewidencję zabiegów ochrony roślin.
5. Nie wdawaj się w niepotrzebne dyskusje z przedstawicielami kół łowieckich, bo prowadzi to do eskalacji konfliktu i nieprzewidzianych zdarzeń.
6. Nie wahaj się zgłaszać każdej kolejnej szkody na tym samym polu, w pełnej procedurze.
7. Zapraszaj przedstawiciela Izby Rolniczej do udziału w szacowaniu szkód i procedurze odwoławczej.
8. Uważnie czytaj protokół szacowania, zanim go podpiszesz.
9. Śmiało wnoś uwagi do protokołu szacowania i dopilnuj, aby były wpisane.
10. Tylko konsekwentna i godna postawa w obronie swoich interesów może doprowadzić do unormowania relacji z myśliwymi.

nak nadal nie jest doprecyzowane, dokąd, na jaką odległość ma być transportowane ziarno. Na ogół należy stosować zasadę, że transport z pola odbywa się do gospodarstwa. Jednak natychmiast pojawia się problem nieponiesionych kosztów przechowywania. Jeśli transport odbywa się do gospodarstwa, to znaczy, że będzie przechowywany, a więc jest „okazja" do pomniejszenia odszkodowania. Tutaj rozporządzenie wskazuje, że przy obliczaniu pomniejszeń odszkodowania, mają być uwzględnione „niezbędne" nakłady, co oznacza, że wyliczenia powinny być zindywidualizowane, w odniesieniu do stanu technicznego i wyposażenia konkretnego gospodarstwa. Np. inny będzie nakład (nie jest to tożsame z kosztem!) na transport 1 tkm ziarna kukurydzy nowoczesnym zestawem przyczep o dużej ładowności w porównaniu do zestawu starego ciągnika z przyczepami kilkutonowymi. Jeszcze bardziej skomplikowana jest sprawa kosztów przechowania. Ziarno mokre może być przechowywane np. w rękawie na CCM, może też być suszone w gospodarstwie i przechowywane w silosach, albo na powierzchniach płaskich pod wiatami. Zielonka z kukurydzy może być przechowywana w silosie przejazdowym albo na pryzmie. Na dodatek zupełnie nie wiadomo, jak liczyć czas owego przechowywania, a to decyduje też o „niezbędności" nakładów. Zatem, skoro tych wątpliwości jest nadal wiele, rolnik musi tym bardziej aktywnie uczestniczyć w procesie szacowania, albo wyznaczyć do pracy w zespole prawidłowo umocowanego i kompetentnego pełnomocnika.

Przy szacowaniu szkód wyrządzonych w uprawach rolnych wymagających zaorania, wysokość odszkodowania ustala się według podanych uprzednio zasad i pomniejsza odpowiednio w zależności od terminu powstania szkody. Jeżeli szkoda powstała w okresie:

- do 30 kwietnia – odszkodowanie przysługuje w wysokości 30% kwoty wyliczonej szkody,
- od 1 maja do 25 maja – 50%,
- po dniu 25 maja – 85%. W tym przypadku (zaorania przed dokonaniem zbioru) nie ustala się plonu wg ww. zasad, a przyjmuje się średni plon obliczony dla województwa na podstawie danych z 3 ostatnich lat w rocznikach statystycznych GUS.

Ustawa tego tak nie nazywa, jednak można to traktować jako bardzo niesprawiedliwy udział własny, znany z metodologii likwidacji szkód przez ubezpieczycieli. Dotyczy to zwłaszcza gospodarstw o wysokim poziomie uzyskiwanych plonów.

SZACOWANIE SZKÓD WYRZĄDZONYCH NA TUZ PRZEZ DZIKI

Wysokość odszkodowania za szkody wyrządzone przez dziki na łąkach i pastwiskach ustala się na podstawie wartości rynkowej utraconego plonu, odpowiednio siana lub masy zielonej, w danym sezonie wegetacyjnym. Odszkodowanie obejmuje także koszty doprowadzenia uszkodzonego obszaru do stanu pierwotnego. Koszty te wylicza się na podstawie aktualnych cen prac agrotechnicznych oraz wartości rynkowej nasion niezbędnych do wysiania.

W przypadku szkody wyrządzonej przez dziki na łąkach i pastwiskach poza okresem wegetacyjnym – wniosek o szacowanie składa się w terminie umożliwiającym szacowanie szkody przed doprowadzeniem uszkodzonego obszaru do stanu pierwotnego przed rozpoczęciem wegetacji, a w okresie wegetacyjnym – wniosek o szacowanie składa się na zasadach ogólnych, tj. w terminie 3 dni od dnia jej stwierdzenia.

Przy szkodach wyrządzonych w okresie zimy (szacowanie na wiosnę) problemem będzie ustalenie właściwego plonu, ponieważ nie da się zrobić próby polowej

Załącznik do rozporządzenia Ministra Środowiska
z dnia 16 kwietnia 2019 r. (poz.776)

Załącznik nr 1

Współczynnik do przeliczania plonu na jednostki zbożowe

L.p.	roślina lub grupa roślin	odpowiada jednostkom zbożowym
1.	pszenica	1,00
2.	żyto	0,78
3.	jęczmień	0,90
4.	owies	0,78
5.	mieszanki zbożowe	0,84
6.	pszenżyto	0,86
7.	gryka	2,04
8.	proso	1,28
9.	kukurydza	0,76
10.	strączkowe - rośliny motylkowe gruboziarniste	1,46
11.	bobik	1,14
12.	łubin paszowy	1,44
13.	soja	1,97
14.	ziemniaki	0,66
15.	buraki cukrowe	0,19
16.	buraki pastewne	0,12
17.	rzepak i rzepik	2,19
18.	len	2,68
19.	konopie	0,94
20.	mak/gorczyca	4,11
21.	liście tytoniu	12,59
22.	chmiel	22,52
23.	zielonka z trwałych użytków zielonych	0,17
24.	zielonka z traw w uprawach polowych	0,16
25.	mieszanki traw z roślinami motylkowymi w uprawach polowych	0,17
26.	koniczyna	0,16

zbioru przy pomocy ramki łąkarskiej. Ponieważ nie można określić plonowania na podstawie polowych prób wydajności, zgodnie z rozporządzeniem, plon z 1 ha ustala się na podstawie średniej wartości plonowania z regionu powstania szkody w oparciu o dane uzyskane w wojewódzkim ośrodku doradztwa rolniczego lub jednostce naukowej prowadzącej badania w tym zakresie, z uwzględnieniem stanu i jakości uprawy. W przypadku wysokointensywnych TUZ dane statystyczne plonów zielonki lub siana z reguły odbiegają na niekorzyść rolnika. Łatwiej jest z ustaleniem ceny. Rozporządzenie daje tu możliwość ustalenia odszkodowania dla zielonki lub dla siana. Cenę rynkową siana można ustalić np. na podstawie ofert portali aukcyjnych (Allegro, Olx, Sprzedajemy, itp.). Należy zwrócić uwagę, że istotnym i zwykle spornym elementem ustalania odszkodowania jest stan i jakość uprawy (runi TUZ). Prawidłowa ocena stanu TUZ wymaga dużej wiedzy praktycznej, a przede wszystkim doświadczenia i do tego z pewnością nie wystarczą szkolenia prowadzone przez PGLP (znajomość rodzajów TUZ, uwarunkowań glebowych, składu botanicznego runi, ilość chwastów itd.). Jednocześnie od oceny stanu i jakości będzie (może) zależeć cena siana, plon, a przede wszystkim nakład na przywrócenie TUZ do stanu poprzedniego. Już w poprzednim stanie prawnym rolnicy skarżyli się na niesprawiedliwie niskie oceny stanu TUZ, aż do uznania naruszenia zasad agrotechnicznych i odmowy odszkodowania włącznie. Skrajnym przykładem takiego podejścia było liczenie ilości „pędraków" na 1 m^2 TUZ jako kryterium zaniedbań agrotechnicznych. W nowym stanie prawnym przy szkodach na TUZ mają być uwzględniane nieponiesione koszty zbioru, transportu i przechowywania, co będzie powodem nowych problemów.

PRZYKŁAD WYPEŁNIENIA PROTOKOŁU SZACOWANIA SZKODY NA GRUNTACH ORNYCH

Protokół oględzin
nr 10/2019 z dnia 20.06.2019 r.

Dane lokalizacyjne
województwo: ***śląskie***
powiat: ***kłobucki***
obwód łowiecki nr 201 – dzierżawca/~~zarządca~~ obwodu łowieckiego*: ***KŁ Dzik***
gmina: ***Wręczyca Wielka*** miejscowość: ***Wręczyca Mała***
miejsce wystąpienia szkody (nr działki ewidencyjnej): ***0006 działka nr 355/201***
Poszkodowany
imię i nazwisko/~~nazwa~~*: ***Jan Kowalski***
miejsce zamieszkania/~~siedziba~~*: ***Wręczyca Mała 230***
Data zgłoszenia szkody: ***15.06.2019***
Oględziny
dnia: ***20.06.2019*** zespół składający się z:
1) przedstawiciela wojewódzkiego ośrodka doradztwa rolniczego: ***Anna Nowak***
2) przedstawiciela dzierżawcy/~~zarządcy obwodu łowieckiego~~*: ***Jan Kozak***

Tabela 1. Koszty doprowadzenia uszkodzonej powierzchni 1 ha użytku zielonego do stanu pierwotnego na podstawie aktualnych cen prac agrotechnicznych oraz wartości rynkowej nasion mieszanki traw
(ceny brutto zgodnie z Ustawą o cenach)

L.p.	Wyszczególnienie	j.m.	Ilość	Cena zł	Wartość zł	Uwagi
1.	Orka 20-25 cm, pług 4 sk.	ha	1	237,6	237,6	wg Top Agrar
2.	Wysiew nawozów	godz.	0,5	133	66,5	wg OODR
3.	Talerzowanie „na krzyż"	godz.	1,5	181,9	272,85	wg OODR
4.	Bronowanie broną 5 polową	godz.	1	90	90	wg CGFP
5.	Wałowanie wałem ciężkim	godz.	0,7	100	70	wg CGFP
6.	Siew siewnikiem do traw	ha	1	350	350	wg CGFP
7.	Wałowanie wałem lekkim	godz.	0,7	100	70	wg OODR
8.	Mieszanka traw	kg	30	15,4	375	gazon.pl
RAZEM					**1532**	

3) poszkodowanego: *Jan Kowalski*

przeprowadził oględziny i stwierdził, co następuje:

1) gatunek zwierzyny, która wyrządziła szkodę**: *dzik*
2) rodzaj uprawy: *kukurydza na ziarno*
3) stan i jakość uprawy wraz z uzasadnieniem oceny stanu i jakości uprawy: *faza wzrostu ok. 15 cm, wschody wyrównane, liście częściowo zżółknięte, objawy suszy glebowej, agrotechnika prawidłowa, widoczne ślady pracy ciągnika z opryskiwaczem, zachwaszczenie nieznaczne, liczne miejsca zbuchtowane wzdłuż rzędów, zasiew wykonany siewnikiem 6-rzędowym punktowym, rola dobrze przygotowana do siewu, wykonany oprysk repelentem (zapach wyczuwalny), stan uprawy dobry (4), jakość uprawy średnia (3)*
4) obszar całej uprawy (ha): *2,25*
5) szacunkowy obszar uprawy, która została uszkodzona (ha): *1,20*

szacunkowy procent zniszczenia uprawy na uszkodzonym obszarze (%): *45%*

Informacja o braku zastrzeżeń albo o wniesionych zastrzeżeniach: *zastrzeżenia wniósł poszkodowany*

Treść zastrzeżeń: *Nie zgadzam się z ustaloną powierzchnią uszkodzoną, wg mojej oceny jest to 1,50 ha. Wykonujący pomiary przedstawiciel koła łowieckiego posługiwał się krokiewką, a powinien posługiwać się taśmą lub kółkiem*……
……
……

20.06.2019 Jan Kowalski
(data i podpis poszkodowanego)
20.06.2019 Jan Kozak
(data i podpis dzierżawcy/~~zarządcy obwodu łowieckiego~~*)
20.06.2019 Anna Nowak
(data i podpis przedstawiciela wojewódzkiego ośrodka doradztwa rolniczego)

Załączniki:
– szkic sytuacyjny uszkodzonej uprawy,
– ……
– ……

* niewłaściwe skreślić
** nie dotyczy, gdy szkoda została wyrządzona przy wykonywaniu polowania

Protokół szacowania ostatecznego nr 15/2019 z dnia 19.10.2019 r.

Dane lokalizacyjne
województwo: *śląskie*
powiat: *kłobucki*
obwód łowiecki nr 201 – dzierżawca/~~zarządca~~ obwodu łowieckiego*: *KŁ Dzik*
gmina: *Wręczyca Wielka* miejscowość: *Wręczyca Mała*
miejsce wystąpienia szkody (nr działki ewidencyjnej): *0006 działka nr 355/201*

Poszkodowany
imię i nazwisko/nazwa*: *Jan Kowalski*
miejsce zamieszkania/~~siedziba~~: *Wręczyca Mała 230*

Data zgłoszenia szkody: *12.10.2019*
Szacowanie ostateczne dnia: *19.10.2019*
przeprowadził zespół składający się z:

1) przedstawiciela wojewódzkiego ośrodka doradztwa rolniczego: *Anna Nowak*
2) przedstawiciela dzierżawcy/~~zarządcy obwodu łowieckiego~~*: *Jan Kozak*
3) poszkodowanego: *Jan Kowalski*

przeprowadził szacowanie ostateczne i stwierdził, co następuje:

1) data zgłoszenia terminu sprzętu uszkodzonej upra-

Przykład
Szkic sytuacyjny do protokołu oględzin nr 10/2019 z dnia 20.06.2019 r.
Działka nr 355/201 obręb Wręczyca Mała.

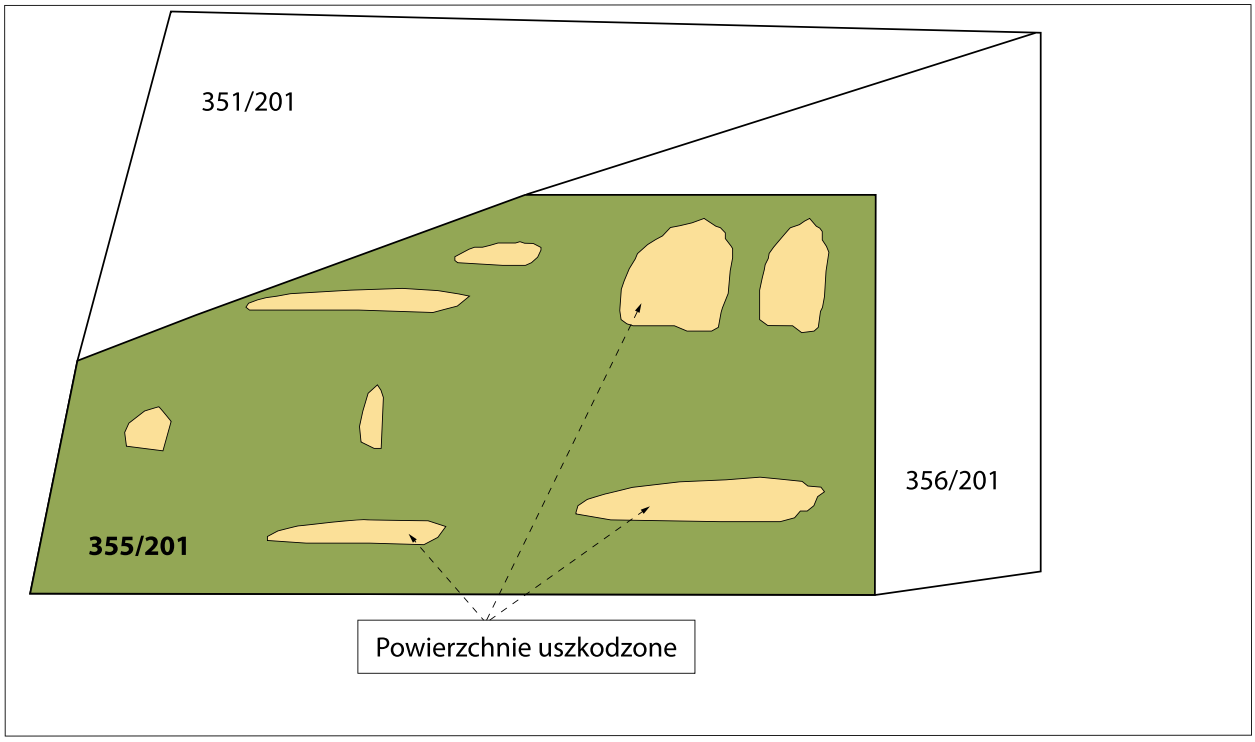

Przykład
Szkic sytuacyjny do protokołu szacowania ostatecznego nr 15/2019 z dnia 19.10.2019 r.
Działka nr 355/201 obręb Wręczyca Mała.

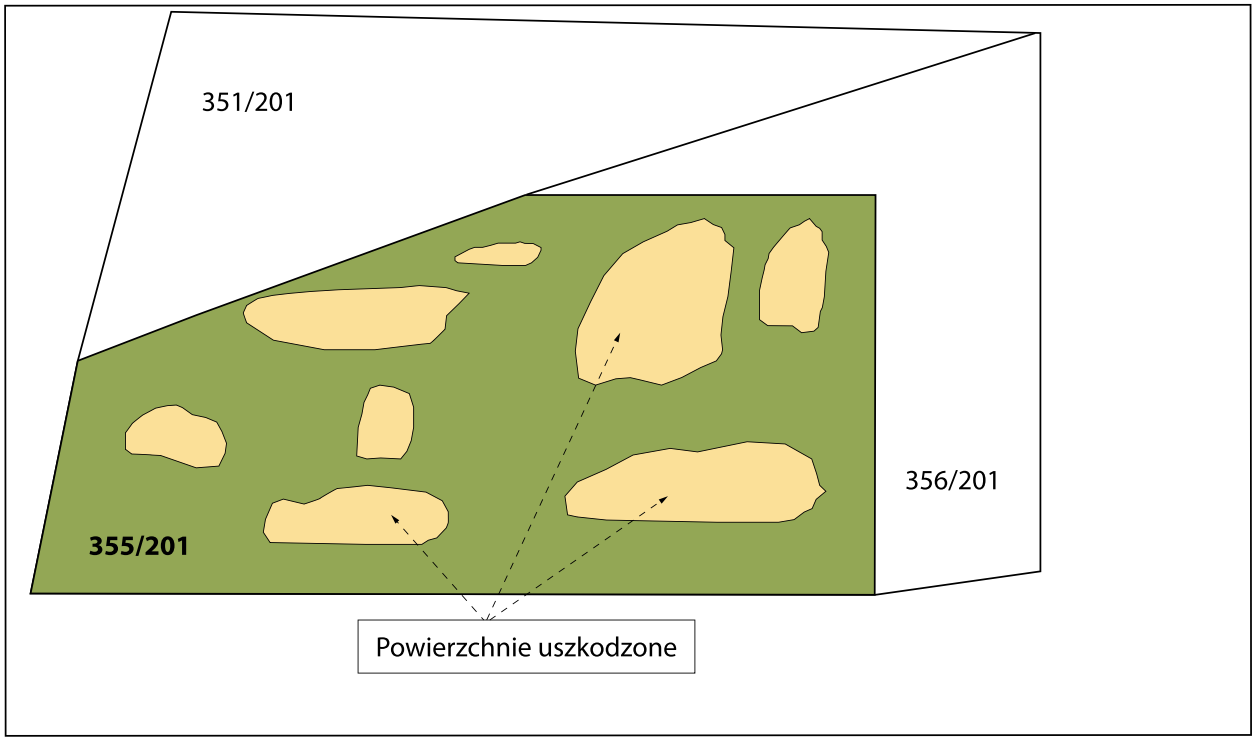

Tabela 2. Przykład wyliczenia wartości odszkodowania za szkody łowieckie na UZ

wg cen rynkowych siana (woj. śląskie)	Plon t/ha					
Wyszczególnienie	**Ustalony**	**Ubytek %**	**skorygowany**	**Razem ubytek**	**Cena jedn. zł/t**	**Wartość ubytku zł/ha**
Na użytku zielonym						
Utrata plonu w roku przywrócenia do stanu poprzedniego (roku zabiegu) - II pokos utracony	8,5	40%	0	3,4	300 (olx.pl, Palowice)	1020
Nieponiesione koszty zbioru w 1 roku						-450
Koszt przywrócenia do stanu poprzedniego						1532
Razem odszkodowanie						**2102**

wy na dzień: *19.10.2019*

2) gatunek zwierzyny, która wyrządziła szkodę**: *dzik*
3) rodzaj uprawy/płodu rolnego*: *kukurydza na ziarno*
4) stan i jakość uprawy/~~jakość płodu rolnego wraz z uzasadnieniem oceny stanu i jakości uprawy/płodu rolnego~~*: *kukurydza w stanie dojrzałości woskowej, przeciętnie 2 dojrzałe, niewielkie kolby na roślinie nieuszkodzonej, wysokość przeciętna roślin nieuszkodzonych ok. 1,6 m, liczne miejsca zachwaszczone wtórnie po wcześniejszym buchtowaniu, liczne świeże ślady żerowania dzików, silne objawy suszy glebowej fizjologicznej, porażenie omacnicą średnie, stan uprawy średni (3), jakość uprawy zła (2)*
5) obszar całej uprawy (ha)/~~szacunkowa masa zgromadzonego płodu rolnego (dt)~~*: *2,25*
6) obszar uprawy, która została uszkodzona (ha)/~~szacunkowa masa uszkodzonego płodu rolnego (dt)~~*: *1,68*
7) procent zniszczenia uprawy na uszkodzonym obszarze (%): *82%*
8) powierzchnia zredukowana (poz. 6 × 7) (ha): *1,38*
9) plon (dt) z 1 ha: *55 dt ziarna mokrego o wilgotności 29%*
10) rozmiar szkody (poz. 8 × 9): *70,40 dt ziarna mokrego*
11) cena rynkowa/~~skupu przeliczona w oparciu o przeliczniki jednostek zbożowych~~* za 1 dt plonu: *39 zł*
12) nieponiesione koszty zbioru, transportu i przechowywania (zł): *115 zł; tylko koszty transportu do odbiorcy*
13) wysokość odszkodowania do wypłaty:
    a) za szkody w uprawach rolnych (poz. 10 × 11 - 12): *2630 zł*
    b) za szkody w płodach rolnych (poz. 6 × 11): *nie dotyczy*
14) sposób doprowadzenia uszkodzonego obszaru łąki/pastwiska* do stanu pierwotnego***: *nie dotyczy*
15) koszt doprowadzenia uszkodzonego 1 ha łąki/pastwiska* do stanu pierwotnego***: *nie dotyczy*
16) koszt doprowadzenia uszkodzonego obszaru łąki/pastwiska* do stanu pierwotnego (poz. 6 × 15)***: *nie dotyczy*
17) wysokość odszkodowania do wypłaty za szkody wyrządzone przez dziki na: ***
    a) łące* (poz. 10 × 11 - 12 + 16): *nie dotyczy*
    b) pastwisku* (poz. 10 × 11+ 16): *nie dotyczy*

Informacja o braku zastrzeżeń albo o wniesionych zastrzeżeniach: *poszkodowany wniósł zastrzeżenia*
Treść zastrzeżeń: *Sposób ustalenia plonu wyjściowego jest nieprawidłowy. Przedstawiciele ODR i Koła Łowieckiego ustalili plon na podstawie ważenia kolb tylko z 5 mb rzędu nieuszkodzonego na fragmencie pola najbardziej dotkniętego suszą. Wg mojej oceny plon wyjściowy wynosi co najmniej 100 dt ziarna mokrego. Zamierzam odwołać się od tych ustaleń.*

19.10.2019 Jan Kowalski
(data i podpis poszkodowanego)
19.10.2019 Jan Kozak
(data i podpis dzierżawcy/~~zarządcy obwodu łowieckiego~~*)
19.10.2019 Anna Nowak
(data i podpis przedstawiciela wojewódzkiego ośrodka doradztwa rolniczego)

Odszkodowanie w kwocie …… (słownie złotych: ……):
1) otrzymałem dnia*: ……
2) przelać na konto*:

(podpis poszkodowanego)

Załączniki:
– szkic sytuacyjny uszkodzonej uprawy,

* niewłaściwe skreślić
** nie dotyczy, gdy szkoda powstała przy wykonywaniu polowania
*** wypełnić w przypadku szkód na łąkach lub pastwiskach; w pozycji 13 wpisać *„nie dotyczy”*

Protokół szacowania ostatecznego przeprowadzonego w wyniku wniesienia odwołania, o którym mowa w art. 46d ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie nr 20/2019 z dnia 26.10.2019

Dane lokalizacyjne
województwo: ***śląskie***
powiat: ***kłobucki***
obwód łowiecki nr 201 – dzierżawca/~~zarządca~~ obwodu łowieckiego*: ***KŁ Dzik***
gmina: ***Wręczyca Wielka*** miejscowość: ***Wręczyca Mała***
miejsce wystąpienia szkody (nr działki ewidencyjnej): ***0006 działka nr 355/201***
Poszkodowany
imię i nazwisko/nazwa*: ***Jan Kowalski***
miejsce zamieszkania/siedziba: ***Wręczyca Mała 230***
Szacowanie ostateczne: ***w trybie odwoławczym*** dnia ***26.10.2019 r.*** nadleśniczy Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe/~~przedstawiciel nadleśniczego Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe/dyrektor regionalnej dyrekcji Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe/przedstawiciel dyrektora regionalnej dyrekcji Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe~~* (szacujący): ***Adam Nowy – podleśniczy***, przy udziale*:
– poszkodowanego: ***Jan Kowalski – nieobecny***
– przedstawiciela dzierżawcy/~~zarządcy obwodu łowieckiego~~*: ***Jan Kozak***
– przedstawiciela izby rolniczej: ***Jan Wolny***
– przedstawiciela wojewódzkiego ośrodka doradztwa rolniczego: ***nieobecny***

przeprowadził szacowanie ostateczne uszkodzonej uprawy/~~płodu rolnego~~* i stwierdził, co następuje:
1) data zgłoszenia terminu zbioru plonu ***12.10.2019 r.*** na dzień ***19.10.2019 r.***
2) gatunek zwierzyny, która wyrządziła szkodę**: ***dzik***
3) rodzaj uprawy/płodu rolnego*: ***kukurydza na ziarno***;
4) stan i jakość uprawy/~~jakość płodu rolnego* stan i jakość uprawy/jakość płodu rolnego wraz z uzasadnieniem oceny stanu i jakości uprawy/ płodu rolnego~~*: ***podtrzymuję ustalenia Zespołu Szacującego z protokołu szacowania ostatecznego tj. kukurydza w stanie dojrzałości woskowej, przeciętnie 2 dojrzałe, niewielkie kolby na roślinie nieuszkodzonej, wysokość przeciętna roślin nieuszkodzonych ok. 1,6 m, liczne miejsca zachwaszczone wtórnie po wcześniejszym buchtowaniu, liczne świeże ślady żerowania dzików, silne objawy suszy glebowej fizjologicznej, porażenie omacnicą średnie, stan uprawy średni (3), jakość uprawy zła (2)***
5) obszar całej uprawy (ha)/~~szacunkowa masa zgromadzonego płodu rolnego (dt)~~*: ***2,25***
6) obszar uprawy, która została uszkodzona/~~szacunkowa masa uszkodzonego płodu rolnego (dt)~~*: ***1,68***
7) procent zniszczenia uprawy na uszkodzonym obszarze (%): ***88%***;
8) powierzchnia zredukowana (poz. 6 × 7) (ha): ***1,38 ha***
9) plon (dt) z 1 ha: ***95 dt/ha ziarna mokrego, wilgotność 30%***
10) rozmiar szkody (poz. 8 × 9): ***121,6 dt***
11) cena rynkowa/~~skupu przeliczona w oparciu o przeliczniki jednostek zbożowych~~* za 1 dt plonu: ***37 zł/dt wg ceny skupu dla wilgotności 30%***
12) nieponiesione koszty zbioru, transportu i przechowywania (zł): ***115 zł***
13) sposób doprowadzenia uszkodzonego obszaru łąki/ pastwiska* do stanu pierwotnego***: ***nie dotyczy***

Informacja o braku zastrzeżeń albo o wniesionych zastrzeżeniach: ***zastrzeżenia wniósł przedstawiciel Izby Rolniczej***
Treść zastrzeżeń: ***przyjęto zbyt niską cenę skupu dla stwierdzonej wilgotności ziarna mokrego***

Nieobecny
(data i podpis poszkodowanego)
26.10.2019 Adam Nowy
(data i podpis szacującego)
26.10.2019 Jan Kozak
(data i podpis dzierżawcy/zarządcy obwodu łowieckiego*)
26.10.2019 Jan Wolny
(data i podpis przedstawiciela izby rolniczej)
Nieobecny
(data i podpis przedstawiciela wojewódzkiego ośrodka doradztwa rolniczego)
Załączniki:
– szkic sytuacyjny uszkodzonej uprawy
– .....
– .....

Szkody (nie tylko) łowieckie w oziminach

Jesień i zima to okres żerowania dzikiej zwierzyny na zasiewach ozimych. Rolnicy sygnalizują, że w tym roku straty mogą być wyjątkowo duże, za sprawą wysokiego pogłowia zwierząt dzikich. W momencie zejścia z pól kukurydzy, na polach pozbawionych okrywy śnieżnej, naturalnym żerowiskiem stają się rośliny ozime. Przez całe dziesięciolecia jeleniowate pasły się na zbożach ozimych, głównie na życie oraz na rzepaku. Wielkość szkód powodowanych na tych uprawach była bardzo zmienna i zależała przede wszystkim od przebiegu pogody oraz od liczebności zwierzyny. Nieustannie też rolnicy mieli i mają problemy z szacowaniem i wypłatą jesiennych szkód łowieckich na oziminach. Od kilkunastu lat, w związku z uruchomieniem programów rolno-środowiskowych, narasta nowy problem – szkody wyrządzane przez dzikie zwierzęta na poplonach (międzyplonach) uprawianych w ramach pakietu „Ochrona gleb i wód". Tam, gdzie rolnicy weszli w ten program, zwierzęta otrzymały nowe możliwości poszerzenia bazy paszowej w okresie jesienno-zimowym. Oczywiście ma to swoje odbicie w poprawie warunków bytowania i w naturalny sposób sprzyja rozwojowi populacji, głównie jelenia i sarny. Wg obserwacji rolników (nie ma jeszcze oficjalnych wyników liczenia tegorocznego zwierząt łownych) w tym roku ilość dzików i jeleniowatych jest wyraźnie większa. Teraz te zwierzęta ciągną na pola i jako anegdotę należy traktować całkiem poważne wypowiedzi dochodzące ze środowisk leśników i myśliwych, jakoby z lasów wypędzali zwierzęta na pola grzybiarze. Oczywiście poszkodowanemu rolnikowi nie jest do śmiechu, gdy koło łowieckie odmawia odszkodowania, a nawet wstępnego szacowania zgryzionej oziminy, rzepaku lub poplonu. Dopóki liczba zwierząt w danym łowisku nie zostanie zredukowana do rozsądnego poziomu, pozostaje rolnikowi egzekwowanie swojego prawa w ramach obecnych możliwości.

Jak ceny wpływają na szkody?

Nowym, zarówno dla rolników jak i dla leśników i myśliwych, zjawiskiem warunkującym znaczenie zjawiska szkód wyrządzanych przez dzikie zwierzęta na polach, jest wysoki poziom cen skupu zbóż oraz utrzymujące się bardzo wysokie ceny ziemniaków jadalnych. Obecnie np. 20% szkoda w kukurydzy, przy plonie 10 ton suchego ziarna z hektara, to ok. 1200 zł/ha, i to po redukcji nieponiesionych nakładów na zbiór i przechowywanie. Takie liczby przemawiają do wyobraźni rolników, którzy potrafią liczyć i tym bardziej są skłonni do walki o swoje. Świadomość tego zjawiska dopiero zaczyna docierać do kół łowieckich, które nie są przygotowane ani ekonomicznie ani logistycznie do zmierzenia się ze zgłaszanymi szkodami. W pewnym sensie myśliwi wpadli we własną pułapkę – ponieważ w latach niskich cen płodów rolnych nie było presji rolników na likwidację szkód łowieckich, toteż w materiałach do zatwierdzania planów hodowlanych była wykazywana relatywnie niska kwota wypłaconych odszkodowań, to zaś dla zatwierdzających te plany oznaczało, że łowisko nie jest przeciążone i stany zwierząt można dalej zwiększać. Teraz będzie musiał nastąpić proces odwrotny, niestety, redukcja stanów zwierząt potrwa kilka lat, a to oznacza, że będziemy mieć w tym czasie duże szkody na polach. Pojawia się nawet opinia, że koła łowieckie nie będą w stanie udźwignąć ciężaru odszkodowań, a w naszym prawie nie przewidziano alternatywy dla takiej sytuacji.

Pozostańmy jednak przy problemach rolników, a nie myśliwych.

Nie tylko zwierzęta łowne

W potocznym rozumieniu szkody w oziminach powodują głównie jeleniowate i dziki, czyli zwierzęta łowne, za które odpowiedzialność materialną ponosi właściwe koło łowieckie. Jednak w rzeczywistości w wielu miejscach w kraju masowe szkody w oziminach powodują także inne zwierzęta, objęte lub nieobjęte ochroną gatunkową. Tak się dzieje np. w województwach: śląskim, dolnośląskim, lubuskim, zachodniopomorskim i wielkopolskim, gdzie obserwuje się występowanie masowych szkód powodowanych przez dzikie gęsi (gęś gęgawa i kilka innych gatunków). Prawo łowieckie nie przewiduje odszkodowań za szkody w oziminach wyrządzane przez dzikie gęsi. Rozwiązaniem problemu jest wydłużenie okresu polowań na te ptaki, na co jednak od wielu lat nie ma zgody MŚ. Innym przykładem szkód na oziminach mogą być miejscowe nasilenia występowania wron, gawronów itp. W takich przypadkach rolnik pozostaje sam i może co najwyżej, a i to w uzgodnieniu ze służbami ochrony przyrody, płoszyć te ptaki i domagać się ograniczenia populacji. Problem ten będzie się nasilał w następnych latach, ponieważ poprawia się stan naszego środowiska, a także mamy coraz więcej ciepłych i bezśnieżnych zim. Co gorsza, w wielu rejonach kraju na szkody spowodowane przez zwierzęta łowne w oziminach nakładają się szkody powodowane przez zwierzęta objęte ochroną całoroczną i nie wymienione, co do zakresu odpowiedzialności, w Ustawie o ochronie przyrody. Daje to powód kołom łowieckim do odmowy odszkodowania. Problem ten wymaga pilnych zmian legislacyjnych inicjowanych przez środowiska rolnicze, a także przez wojewodów i marszałków.

Czy poplon to uprawa?

Rolnicy sygnalizują, że wiele kół łowieckich odmawia szacowania i wypłaty odszkodowania za uszkodzone poplony ozime, tłumacząc się, że to nie są uprawy albo płody – a tylko do tych kategorii odnosi się samo Prawo Łowieckie oraz nowe rozporządzenie o szacowaniu. Literalnie nie znajdziemy definicji upraw i płodów w prawie łowieckim,

możemy więc posłużyć się definicją ze Standardu Zawodowego V.4. Rzeczoznawców Zawodowych (*„uprawami i zasiewami są rolnicze plantacje roślinne jednoroczne…"*). Tak więc poplon ozimy, a prawidłowo – roślina ozima uprawiana po plonie głównym, jest uprawą i jako taka podlega przepisom o szkodach łowieckich. Drugim argumentem obronnym myśliwych jest pojęcie „płody rolne", których jakoby nie dostarczają poplony, z reguły przeznaczane na paszę lub na przyoranie. Faktycznie poplon jest uprawą która nie zawsze daje „coś", co w potocznym rozumieniu jest płodem rolnym (surowcem, produktem gotowym). Biorąc pod uwagę nowa sytuację spowodowaną rozwojem programów rolno-środowiskowych, można wyróżnić następujące warianty podejścia do rozwiązania problemu szkód łowieckich (i nie tylko łowieckich) na roślinach ozimych:

1. Poplon nie objęty programem rolno-środowiskowym, niezależnie od pierwotnego przeznaczenia docelowego (na paszę lub na przyoranie) jest „uprawą" i daje „płód rolny" w postaci masy roślinnej, a więc nie ma powodów do wyłączania go z przepisów o szacowaniu szkód łowieckich, oczywiście otwartym pozostaje problem przyjęcia wielkości plonu oraz ceny rynkowej. Np. w przypadku żyta lub rzepaku jako przedplonu dla kukurydzy w ogóle nie powinno być wątpliwości co do sposobu szacowania, natomiast problem pojawi się przy szacowaniu roślin na przyoranie, np. gorczycy, ponieważ nie ma dla takiej zielonki cen rynkowych i trzeba stosować porównanie do innych zielonek. Na dodatek w Rozporządzeniu mamy zapis o zawiadomieniu o terminie sprzętu, co literalnie jest chętnie interpretowane na niekorzyść rolnika, bo kto jest w stanie wyjaśnić, czy przyoranie to jest „sprzęt", czy nie? Należy podkreślić, że nie ma żadnego uzasadnienia prawnego twierdzenie, jakoby odszkodowanie „należało się" tylko za straty w roślinie uprawianej w plonie głównym (inaczej mówiąc – jeden raz w ciągu sezonu wegetacyjnego). Odszkodowanie należy się za każdą „skończoną" uprawę na danym polu, a przecież poplon (międzyplon, śródplon) są takimi uprawami.
2. Poplon objęty programem rolno-środowiskowym – rozróżniamy tutaj 3 warianty:
   - wsiewki poplonowe, np. trawy w zbożach – ponieważ przepisy dopuszczają wypas takiego poplonu, można mówić o potencjalnej stracie rolnika na skutek szkód łowieckich i dlatego należy przyjąć, że rolnikowi odszkodowanie się należy (można spotkać opinie przeciwne);
   - poplony ścierniskowe przeznaczone z zasady wyłącznie na przyoranie po 1 marca danego roku – tutaj rolnik wchodząc w 5-letni program zawiera umowę z Agencją, zobowiązując się do pokrywania określonej powierzchni gruntów roślinami na określony czas, za wynagrodzeniem, zatem celem pierwotnym rolnika nie jest uzyskanie masy zielonej poprawiającej żyzność gleby, ale wynagrodzenie za określone czynności faktyczne (uprawa, siew). Stąd można wnioskować, że szkody wyrządzone na takich poplonach nie powinny być przedmiotem roszczeń, jednak niewątpliwie jest „uprawa", zatem odszkodowanie się należy. Oczywiście pozostaje moralny problem „marnowania" pracy rolnika przez dzikie zwierzęta. Należy jednak pamiętać, żeby istotne szkody na takich poplonach jednak zgłaszać (do koła łowieckiego lub do wojewody, np. przy uszkodzeniach spowodowanych przez gęsi) w celach uzyskania dowodu zniszczenia uprawy dla Agencji (tzw. siła wyższa);
   - „zwykłe" uprawy ozime (zboża, rzepak) – w każdym przypadku wystąpienia szkód należy je zgłaszać i nie ma przy tym znaczenia ilość takich zgłoszeń oraz termin. Oczywiście za każdym razem będzie to szacowanie wstępne, bo raczej nie wystąpi sytuacja upoważniająca do określenia wystąpienia np. już w grudniu 100% szkody w oziminach. Szacowanie ostateczne będzie miało miejsce wiosną, jeśli rolnik podejmie decyzję o zaoraniu uszkodzonej uprawy i jej przesianiu albo bezpośrednio przed zbiorem.

Nie ma też utrwalonej praktyki postępowania w takich sytuacjach ze strony kół łowieckich – można nawet zaryzykować stwierdzenie, że koła łowieckie o tym problemie nie wiedzą, bo przecież rolnik nie ma prawnego obowiązku informowania o uczestnictwie w programie rolno-środowiskowym. Ze strony Ministerstwa Środowiska powinna jak najszybciej wyjść rzetelna informacja o aktualnych relacjach występujących pomiędzy Prawem Ochrony Przyrody, Prawem Łowieckim oraz PROW. Pomoże to uniknąć nieporozumień i konfliktów pomiędzy rolnikami a myśliwymi.

Kilka odszkodowań z tego samego pola

Omawiany problem szkód w oziminach wiąże się nierozerwalnie ze sprawą następstwa odszkodowań z kolejnych roślin (upraw) na tym samym polu. Najczęściej koła łowieckie wmawiają rolnikom, że możliwe jest tylko jedno odszkodowanie w ciągu sezonu wegetacyjnego z danego pola. W rzeczywistości jest inaczej, jednak nie całkiem po myśli rolników – inaczej mówiąc, nie ma możliwości uzyskania np. 3 odszkodowań w wysokości 100% w ciągu roku. Na straży interesów kół łowieckich (a także skarbu państwa w przypadku żubrów, bobrów) stoi § 5 ww. Rozporządzenia o szacowaniu szkód. Zgodnie z tym zapisem, przy ostatecznym szacowaniu w uprawach wymagających zaorania redukuje się odszkodowanie w zależności od terminu zaorania, od 15% po 25 maja, do 70% przed

30 kwietnia, zgodnie z zasadą, im wcześniej, tym redukcja większa.

Rozważmy następujący przykład teoretyczny. Rolnik na tym samym polu (1 ha IV-V klasa) uprawia żyto (nie ma znaczenia, czy jako poplon, czy jako plon główny). Jesienią jelenie zniszczyły zasiewy w 80%, co wymagało zaorania pod koniec marca (szkoda całkowita 100%). Rolnik wysiał więc na początku kwietnia mieszankę jarą, która także została zniszczona przez jelenie w 35%. Po żniwach rolnik wysiał poplon ścierniskowy – rzepę ścierniskową z przeznaczeniem na zbiór jesienny. W październiku dziki i jelenie zniszczyły uprawę w 50%. Rolnik występował łącznie 6 razy ze zgłoszeniem szkody, natomiast odbyły się 3 szacowania ostateczne:

- żyto – 28 marca:
  obszar zredukowany 1 ha × 100% × plon 3,5 t/ha = 3,5 t × cena rynkowa 700 zł/t = 2450 zł - 330 zł nieponiesione koszty zbioru i przechowywania = 2120 zł × 85% redukcji = **318 zł odszkodowania**;
- jęczmień – 29 lipca:
  obszar zredukowany 0,35 ha × plon 3,7 t/ha = 1,29 t × cena rynkowa 600 zł/t = 777 zł × 85% - 130 zł nieponiesione koszty zbioru i przechowywania = **530 zł odszkodowania**;
- rzepa ścierniskowa – 28 października:
  obszar zredukowany 0,5 ha × plon 15t t/ha = 7,5 t × ustalona cena zielonki 80 zł/t = 600 zł × 85% - 260 zł nieponiesione koszty zbioru i przechowywania = **250 zł odszkodowania**.
  Łącznie 1098 zł.

Z przedstawionym tokiem rozumowania nie chcą się oczywiście zgodzić koła łowieckie albo zarządcy obwodów leśnych. Trzeba rozumieć ich interesy i prawa, natomiast należy bronić, w ramach tego samego prawa, swoich interesów, tym bardziej, że mamy przepisy o obowiązkowym ubezpieczeniu co najmniej 50% GO w gospodarstwie. Pojawi się nowe źródło konfliktu z myśliwymi – odmowa odszkodowania ze strony ubezpieczyciela, jeśli uprawa jest uszkodzona przez zwierzęta dzikie.

Prawo Łowieckie – konieczne zmiany w interesie rolników

Potocznie posługujemy się pojęciem „szkody łowieckie", co nie oddaje całej istoty problemu. Zwierząt łownych mamy kilkadziesiąt gatunków, jednak tylko 5 z nich (łoś, sarna, jeleń, daniel i dzik) wyrządza „szkody łowieckie", za które odpowiadają koła łowieckie na podstawie Prawa Łowieckiego. Następne 5 gatunków zwierząt prawem chronionych (wilk, żubr, ryś, bóbr, niedźwiedź) wyrządza szkody, za które odpowiada wojewoda, na podstawie Prawa Ochrony Przyrody. Za szkody wyrządzone rolnikom przez pozostałe gatunki zwierząt, np. wrony, gawrony, gęsi, łabędzie, kormorany, faktycznie nie odpowiada nikt. W dużym uproszczeniu cały problem szkód można sprowadzić do odpowiedzi na pytanie: czy w obowiązującym systemie prawnym są respektowane konstytucyjne prawa właściciela (posiadacza) nieruchomości do godziwego odszkodowania za wyrządzone szkody. Odpowiedź brzmi – nie. Zmiany są konieczne, nie tylko w ustawie Prawo Łowieckie, ale w całym systemie prawa związanego z gospodarowaniem zasobami przyrody. Jednak kluczem do zmian systemowych jest (będzie) wskazanie na nowo odpowiedzialnego (lub kilku odpowiedzialnych) za szkody wyrządzone przez dzikie zwierzęta, przy założeniu, że utrzymana zostanie doktryna własności wszystkich dzikich zwierząt w rękach Skarbu Państwa. Obecna ułomna konstrukcja prawna bazuje na bardzo ograniczonej odpowiedzialności kół łowieckich i wojewody (czyli Skarbu Państwa). Gdyby ten model odpowiedzialności był wydolny finansowo, czyli – inaczej mówiąc – poszkodowani rolnicy otrzymywaliby satysfakcjonujące odszkodowania na podstawie obowiązującego prawa, zapewne nie trzeba byłoby dziś na ten temat pisać. Jednak rzeczywistość jest inna. Koła Łowieckie w wielu miejscach kraju nie będą w stanie płacić odszkodowań za coraz droższe płody rolne w sytuacji lawinowo rosnącej populacji dzikich zwierząt.

Jak zmieniać prawo?

Postulat najdalej idących zmian systemowych wymaga licznych, a nawet gruntownych zmian ustawowych, co najmniej w ustawach Prawo Łowieckie, Prawo Ochrony Środowiska, o Ochronie Zwierząt. Faktycznie zmiany musiałyby objąć jeszcze kilka, kilkanaście następnych ustaw, m.in. samorządowych, o Izbach Rolniczych, ustaw kompetencyjnych, o lasach itd. Należy mieć świadomość, że nawet gruntowna, ale wyłączna, zmiana Prawa Łowieckiego (wraz z rozporządzeniami wykonawczymi) może rozwiązać tylko część postulatów środowisk rolniczych, np. w zakresie samej procedury szacowania szkód łowieckich. Niestety, bez zmian systemowych otwarty pozostanie problem finansowy – kto ma za to zapłacić. Są to argumenty używane przez przeciwników jakichkolwiek zmian, tym bardziej, że zmiany ustawowe wymagają czasu, a przede wszystkim tzw. woli politycznej. Najszybszą byłaby tzw. rządowa ścieżka legislacyjna, czyli z inicjatywą ustawodawczą powinien wystąpić Minister Środowiska. Póki co na taką inicjatywę nie ma co liczyć, ponieważ MŚ prezentuje pogląd, że obowiązujące rozwiązania prawne w zakresie szkód łowieckich należy uznać w chwili obecnej za optymalne. Inne ścieżki legislacyjne, np. inicjatywa obywatelska, jakkolwiek możliwe do przeprowadzenia, wydają się w tej sytuacji mało skuteczne. Tak więc pozostaje tylko „przekonywanie" Rządu do zmiany obecnego stanowiska. W tej sytuacji Krajowa Rada Izb Rolniczych podjęła działania na rzecz zmian Prawa Łowieckiego. Jest to zadanie dla Izb Rolniczych, ale też dla samorządów gminnych, a przede wszystkim dla

Poglądowy schemat postępowania po wystąpieniu szkód na terenach rolnych położonych w obwodzie łowieckim

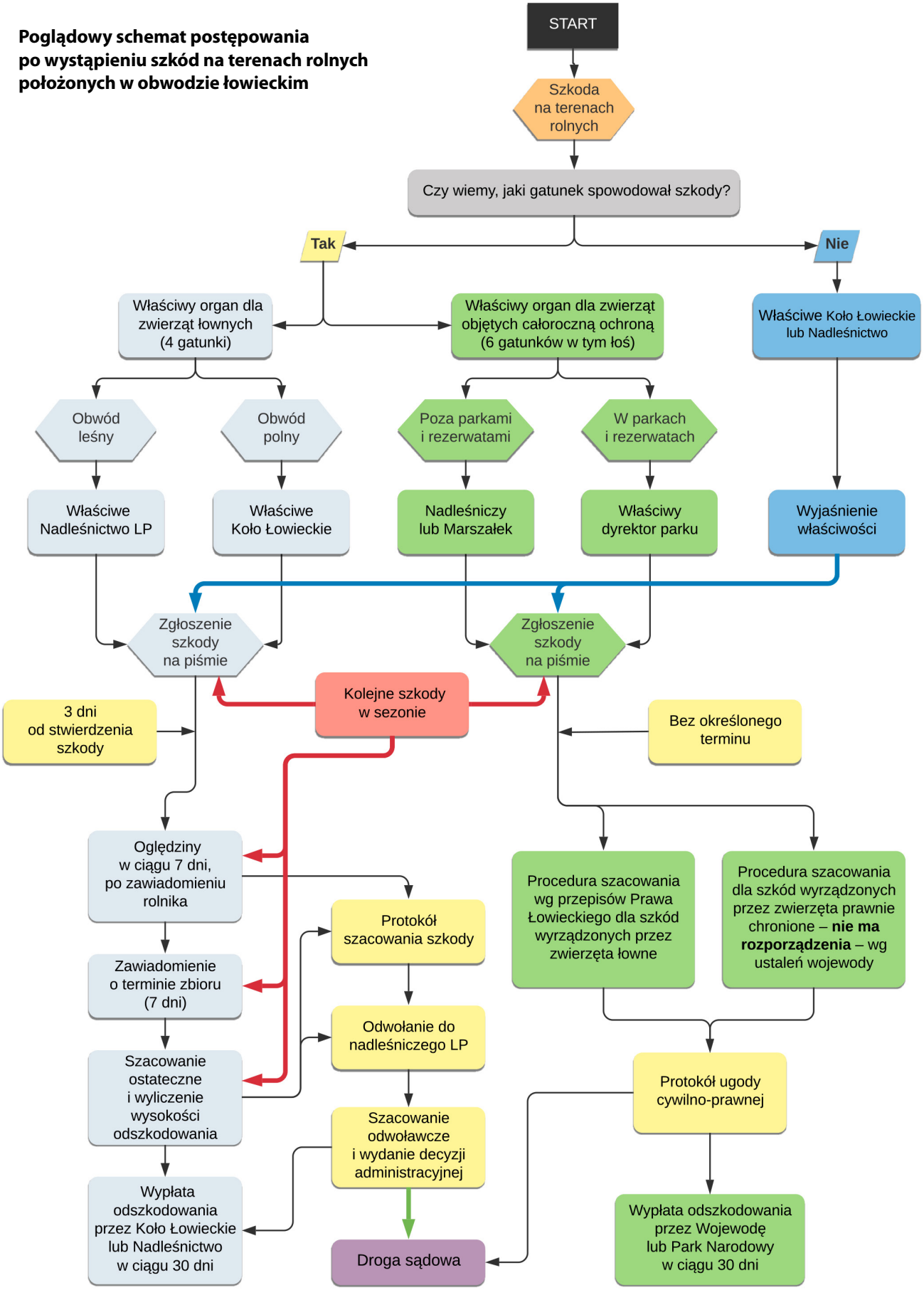

samych myśliwych. Można też skutecznie przeciwdziałać szybkiemu wzrostowi populacji dzikich zwierząt – narzędzia do tego ma MŚ, a tych „można" jest znacznie więcej. Co stanie się, jeśli zmian nie będzie? Będą narastać konflikty z kołami łowieckimi, coraz częściej kończące się w sądach powszechnych, a w dalszej perspektywie w Trybunale Praw Człowieka w Strasburgu. Kto w tych miejscach będzie prowadzić jakąkolwiek gospodarkę łowiecką, nie mówiąc o odszkodowaniach za szkody?

Szkody łowieckie po 1 kwietnia 2020 roku

Zmienione Prawo Łowieckie w 2016 roku, w związku z wyrokiem TK, zobowiązało samorządy wojewódzkie, w terminie do 31 marca 2020 roku, do uchwalenia nowego podziału województwa na obwody łowieckie. Procedura przygotowania uchwały Sejmiku w tym względzie jest określona w art. 27 PŁ i jest podobna do procedury uchwalania planów zagospodarowania w gminach. W szczególności istotne będą konsultacje społeczne w związku z wyłożeniem publicznym projektu uchwały o podziale na obwody łowieckie. W trakcie tej procedury (a także w każdym innym momencie) właściciel lub użytkownik wieczysty (nie posiadacz!) mogą złożyć oświadczenie o zakazie wykonywania polowania na określonej nieruchomości w formie pisemnej. Zakaz wykonywania polowania na danej nieruchomości jest prawem osobistym właściciela albo użytkownika wieczystego nieruchomości, który złożył oświadczenie i wygasa najpóźniej z chwilą jego śmierci. Właściciel albo użytkownik wieczysty nieruchomości, który złożył oświadczenie o zakazie wykonywania polowania na tej nieruchomości, może je cofnąć, w formie pisemnej, jednak nie wcześniej niż po zakończeniu łowieckiego roku gospodarczego, w którym zostało złożone oświadczenie o zakazie wykonywania polowania. Oświadczenie o zakazie wykonywania polowania lub cofnięcie oświadczenia o zakazie wykonywania polowania składa się przed starostą. Starosta jest zobowiązany do nieodpłatnego poświadczania własnoręczności podpisu właściciela albo użytkownika wieczystego nieruchomości wchodzącej w skład obwodu łowieckiego na oświadczeniu lub cofnięciu oświadczenia. Za szkody łowieckie powstałe na nieruchomościach, w odniesieniu do których właściciel albo użytkownik wieczysty złożył oświadczenie o zakazie wykonywania polowania, nie przysługuje odszkodowanie.

W trakcie przyjmowania uwag i zastrzeżeń do projektu ww. uchwały sejmiku, właściciel nieruchomości może wnosić o wyłączenie danej nieruchomości z obwodu łowieckiego. Jeśli taki wniosek zostanie uwzględniony przez sejmik, na takim terenie nie będzie prowadzona gospodarka łowiecka, jednak właściciel nie utraci prawa do odszkodowania – będzie go wypłacał właściwy organ z budżetu państwa. Faktycznie będą to bardzo rzadkie przypadki (zgody sejmiku).

Przykłady obliczeń pomocniczych przy szacowaniu szkód łowieckich

Obliczenie obniżenia obsady

Określenie różnicy w obsadzie w części nieuszkodzonej a wzorcem.

PRZYKŁAD:

500 szt./m^2 (wzorzec) - 200 szt./m^2 (obsada faktyczna na 1 m^2 pow. nieuszkodzonej) = 300 szt./m^2

100% – 500 szt./m^2

x% – 300 szt./m^2

x = (obniżenie obsady) - 60%

Przykład obliczenie procentu zniszczenia na powierzchni uszkodzonej:

400 szt./m^2 w części nieuszkodzonej

300 szt./m^2 w części uszkodzonej

Różnica 400 - 300 = 100 szt. (zniszczenia)

Układamy proporcję:

400 szt./m^2 – 100%

100 szt./m^2 – x%

x= 25% zniszczenia

Do obliczenia plonu ziarna o wilgotności technologicznej (handlowej) możemy posłużyć się wzorem:

Ps = Pz x W

PRZYKŁAD:

Ps (plon suchy – 14% wilg.) =

Pz (plon zebrany – 25% wilg.) x

W (współczynnik) = **0,8721**

100% – 25%

100% – 14%

Szacowanie szkód w rzepaku

PRZYKŁAD:

Obniżenie obsady – np. średnia obsada z 10 pobranych prób wynosi 22 rośliny na 1 m^2, obliczmy następująco:

50 (wzorzec) roślin/m^2 - 22 rośliny/m^2 = 28 roślin/m^2

Na tej podstawie ustalamy procentowe obniżenie obsady:

100% – 50 roślin/m^2

x – 28 roślin/m^2

x = 56%

Ustalenie powierzchni zredukowanej

PRZYKŁAD:

Gniazdo uszkodzone o pow. 0,5 ha

Ustalamy procent zniszczeń na pow. uszkodzonej:

Liczba roślin na 1m^2 na pow. nieuszkodzonej, np. 52 szt.

Liczba roślin, które pozostały na pow. uszkodzonej, np. 30 szt. Liczba roślin uszkodzonych przez zwierzynę:

52 - 30 = 22 szt.

52 – 100%

22 – x

x = 42,3%
Obliczanie powierzchni zredukowanej, czyli teoretycznej wielkości powierzchni, na której szkoda wystąpiła w 100%:
Pz = Pu × Ozn
Pz – powierzchnia zredukowana [ha],
Pu – powierzchnia uszkodzona [ha],
Ozn – procent zniszczenia [%].
Przyjmując wielkość uszkodzonego gniazda na poziomie np. 0,5 ha, obliczymy:
Pz = 0,5 × 42,3% = 0,213 ha

Metodyka szacowania szkód w ziemniakach
SZACOWANIE KOŃCOWE:
Obliczyć – powierzchnię zredukowaną.
Określić poprzez ręczne kopanie i ważenie – wysokość plonu w części nieuszkodzonej z uwzględnieniem:
- współczynnika korygującego regresji wg Instytutu Ziemniaka – 0,88,
- przewidywanego procentu strat w czasie zbioru – śr. 5% na powierzchniach powyżej 2 ha; można zastosować współczynnik 0,5 zmniejszenia plonu o 0,5 q na każdy ha pola

WYSOKOŚĆ PLONU:
Dla powierzchni do 2 ha uprawy:
P = B × C × 0,88 × (100 - S)
Powyżej 2 ha uprawy:
P = B × C × 0,88 - 0,5 × A × 100 - S)
P – plon netto/ha
B – średni plon bulw z 1 krzaka
C – liczba krzaków faktyczna na 1 ha uprawy
0,88 – współczynnik przeliczeniowy wydajności teoretycznej na praktyczną (Instytut Ziemniaka)
S – straty podczas zbioru wg IBMER (m.in.: 3-8% dla kombajnu, 1-10% dla kopaczki (elewatorowej)
A – areał (ha)

Szacowanie strat w kukurydzy
Wilgotność zebranego ziarna: 35%
Cena ziarna suchego (14%): 50 zł/q
Plon ziarna mokrego: 80 q/ha
Koszt transportu do gosp.: 2 zł/q
0,31 ha (pow. zredukowana) × 80 q/ha (średnia wydajność mokrego ziarna szacowanej uprawy) = 24,8 q (rozmiar szkody)
Straty suchego ziarna = 24,8 q × 0,7558 = 18,74 q
Wartość ziarna = 18,74 q × 50 zł/q = 937,2 zł
Wielkość odszkodowania:
937,2 zł - 24,8 q × 2 zł/q = 887,6 zł

Ustalenie powierzchni zredukowanej na łące
Powierzchnia całkowita – 1,5 ha
Powierzchnia uprawy, która uległa uszkodzeniu – 1,0 ha
Zniszczenia gniazdowe:
4 × 5 m = 20 m^2 × 60% zniszczeń = 12 m^2 (pow. zredukowana)
40 × 40 m = 1600 m^2 × 50% = 800 m^2
Razem pow. zredukowana – 855,2 m^2
Procent zniszczenia na pow. uszkodzonej:
1 ha – 100%
0,08552 ha – x%
x = 8,55%
Plon netto (Pn) siana z łąki obliczyć można wg wzoru:
Pn = (V - ś) × 6 × Z × wś - S
gdzie:
V – wysokość głównej masy runi;
ś – wysokość ścierni;
6 – wysokość stała (gdyż z 1 cm 100% porostu traw z powierzchni 1 ha uzyskuje się około 6 ton zielonki),
Z – % zadarnienia / 100
wś – współczynnik przeliczeniowy zielonki na siano wynoszący najczęściej od 0,2 do 0,3,
S – strata ok. 20%.

Ustalenie cen (wartości) płodów rolnych, których nie ma w obrocie towarowym
Ponieważ w obrocie towarowo-handlowym może nie być niektórych płodów rolnych (np. kiszonki, siana, ziemniaków paszowych), a do obliczenia wartości utraconego potrzebna jest nam ich wartość wyrażona w złotówkach, to jedynym racjonalnym wyjściem jest zastosowanie jednostki przeliczeniowej, która pozwoli sprowadzić te produkty do miernika ekonomicznego, który można wycenić. Takim miernikiem jest **jednostka zbożowa.**
Przykładowe wskaźniki przeliczeniowe płodów rolnych na jednostki zbożowe:
1 q siana – 0,40 jednostki zbożowej
1 q zielonki z kukurydzy – 0,13 jednostki zbożowej
1 q kiszonki z kukurydzy – 0,11 jednostki zbożowej
1 q ziemniaków – 0,25 jednostki zbożowej
1 q buraków pastewnych – 0,10 jednostki zbożowej
Przykład obliczania wartości jednej jednostki zbożowej, którą będziemy stosowali jako cenę urynkowioną płodu:
Średnia cena rynkowa czterech podstawowych zbóż (przykład): Wartość jednej jednostki zbożowej oblicza się jako średnią arytmetyczną cen czterech zbóż:
- pszenica paszowa – 45 zł
- jęczmień – 32 zł
- żyto paszowe – 32 zł
- owies – 22 zł

1 j. zb. = (45 + 32 + 32 + 22) / 4 = 32,75 zł
1 q korzeni buraków pastewnych × 0,10 j. zb. = 0,1 q j. zb.
0,1 q j. zb. × wartość jednej j. zb. 32,75 zł = **3,275 zł – jest to cena 1 q buraków pastewnych.**

Wzór pełnomocnictwa

PEŁNOMOCNICTWO

Ja, niżej podpisany, dnia …… upoważniam Pana(ią)……,

zamieszkałego(łą) w ……, legitymującego się dowodem osobistym

seria …… numer …… wydanym przez …… do działania

w moim imieniu w szacowaniu szkody łowieckiej wyrządzonej w ……

na działce/działkach …… w …… .

Upoważniam również do wnoszenia ewentualnych uwag do protokołu.

……..……
(czytelny podpis)

NOTATKI

……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……

Wydawca

Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego
Wydział Terenów Wiejskich

ul. Ligonia 46, 40-037 Katowice
tel.: 32 77 40 502, 32 77 40 132

e-mail: tereny.wiejskie@slaskie.pl
www.slaskie.pl

Copyright © Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, Katowice 2019

Współpraca

Śląska Izba Rolnicza

Tekst

Roman Włodarz

Egzemplarz bezpłatny

Realizacja

Wydawnictwo KA s.c.
Joanna Tomczyk-Lidochowska
i Wspólnicy s.c.
www.kasc.pl

Zdjęcia

Depositphotos.com/Drukarnia Chroma (strona 2 oraz 1, 2 i 4 strona okładki)

Druk

Drukarnia Mikopol

ŚLĄSKA IZBA ROLNICZA

Śląskie.

ŚLĄSKA IZBA ROLNICZA

Śląska Izba Rolnicza

ul. Parkowa 20, 42-622 Świerklaniec

Adres do korespondencji:

ul. Jesionowa 9A
40-159 Katowice
tel./ fax. 32 258 04 45
biuro@sir-katowice.pl

Adresy Biur Powiatowych Śląskiej Izby Rolniczej

Bielsko-Biała:
ul. Gen. M. Boruty Spiechowicza 24
43-300 Bielsko-Biała
tel./ fax. 33 814-91-79

Częstochowa:
ul. Focha 25 m. 2
42-200 Częstochowa
tel./ fax. 34 368-15-12

Katowice:
ul. Jesionowa 9A, 40-159 Katowice
tel./fax. 32 258-04-45

Lubliniec:
ul. Sobieskiego 9
42-700 Lubliniec

Obraz licencjonowany przez Depositphotos.com/Drukarnia Chroma